БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 53 (9807) | 1962 оной мартын 3, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Шарль де Голльдо, Т. Эрландерта, Дж. Дифенбейкертэ ССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ Н. С. ХРУЩЕВОЙ ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

Сэг хуряаха талаар
й тулөөлэгшэдһөө бү-
комитедэй хүдэлмэ-
дэ тушаалтадай ха-
айгаар эхилхэ ту-
тскэ правительствын
да харюу үгэһэн-
шарамдуулан, Фран-
зидент Шарль де
Швециин премьер-
Т. Эрландерта, Кана-
ьер-министр Дж. Ди-
ртэ СССР-эй Ми-
эй Соведэй Түрүү-
С. Хрущев бэшэгүү-
гээ.

**

ин президентдэ эль-
эшэг соонь иигэжэ
нэ. Буу зэбсэг ху-
аар 18 гүрэнэй ту-
һөө бүридэһэн ко-
дэлмэрине эхилхэ-
дээдэ тушаалтай
ажал-ябуулагшадай
гатайгаар хэлсээ хэ-
һаа, энэ тон шухала
шиидхэхэ эгээн ехэ
жо шадаха байна.
дээдэ тушаалтай гү-
л-ябуулагшадай ха-
айгаар 18 гүрэнэй
эдһөө бүридэһэн ко-
хэлсээ эхилхэ тухай
ые би бодомжолон
хадаа, болохоёо бай-
эндэ амжалта туй-
элмэриин саашадаа
гээр, урагшатайгаар
эхэ байдал бии бол-
элзэлгые хүтэлбэри
байгааб гээд Н. С.
эшэнэ.
бсэг хуряаха талаар
хабаадагшадые дүр-
рэнэй — СССР-эй,
Великобританиин,
тулөөлэгшэдөөр хи-
тухай Францийн
ын оруулһан дурад-
тогтоходоо, ядерна
болоһон гүрэнүүд
эг хуряаха талаар
шухала, шиидхэхы-
дүүргэхэ зэргэтэй
С. Хрущев тэмдэглэ-
а. Гэбэшье буу зэбсэг
асуудал, эб найрам-
үүлхэ асуудал ядер-
тэй болоһон гүрэ-
хамаатай байхаһаа
сад арадуудта, тэрэ
н түрэлтэнэй нилээд
ин ажаһуудаг бэеэ
рэнүүдтэ хамаадал-
энэр буу зэбсэг бүгэ-
рээ, хүсэдөөр хуряа-
адһаа дутуугүйгөөр
элзэдэг байна бшуу.
бсэг хуряаха талаар
э ядерна зэбсэгтэй
хэдэн гүрэнүүдэй, тэ-
бэеэ абанги оронуу-
хабаадалсалга ядерна
болоһон гүрэнүүдэй
эг хуряаха асуудалаар
боложо байха үедэ
ю холбоо байгуулжа,
нуудаа мэдэлсэхэдэнь
шаруулхагүй байһа-
омтой. Эдэ гүрэнүү-
зэбсэг хуряаха асуу-
хэлгэдэ тусгаар үүр-
рюусалгатай байһые
бабал, эдэ гүрэнүү-
жануудаа мэдэлсэл-
эбсэг хуряаха шуха-
ала асуудалаар үгэеэ
гые хүнгэдхэжэ ша-
на. Иимэ холбоо ба-
байгуулхаар бидэнэр
бэлэн байнабди гээд
ю хэлэлдэнэ.
бсэг хуряаха талаар
й түлөөлэгшэдһөө бү-
комитедэй хүдэлмэ-
авительствонуудые гү,
нуудые толгойлогшо-
хабаадалгатайгаар
тухай Советскэ прави-
дурадхалда прези-
Голлиин арсаһан ха-
ыень шаналжа байһа-
етскэ правительствые

толгойлогшо элирхэйлэн мэдүүлээ. Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай договорто гар табиха, хүн түрэлтэнэй хэтэ үедэшье мартахагүй түүхэтэ ушарта хабаадагша болохо гээшэ гүрэнүүдэй хүтэлбэрилхы ажалябуулагшадта ямар ехэ шагнал болохо байһан тухай хэлэһэнэйшье үлүү бэшэ гү гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ.

**

Н. С. Хрущевто февралиин 17-до эльгээһэн бэшэг соогоо Францийн президент Шарль де Голль иимэ һанамжа хэлэһэн байгаа. Буу зэбсэг, хамагай түрүүндэ, ядерна зэбсэг хуряалгые бэелүүлхэ зорилготой хэлсээ хэхэдээ амжалта туйлахын тулада ядерна зэбсэгтэй болоһон гү, али һаяар болохоёо байһан гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ хэхэнь шухала болоно. Атомна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээнэй эхилээ һаань, тэрээндэ хабаадалсахаар Франци бэлэн байна гээд де Голль зааһан байгаа.

**

Буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал манай үе сагай эгээн лэ шухала асуудалнуудай нэгэн болоно гэжэ Швециин правительствын тоолодог байһые Швециин премьер-министр Т. Эрландерта эльгээһэн бэшэг соогоо Н. С. Хрущев һаналаа ханангяар тэмдэглээ.

18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй хүдэлмэриин эгээн лэ харюусалгатай эхин шатада эгээн дээдэ тушаалтай гүрэнэй ажалябуулагшадай хабаадалсаха тухай дурадхалые танай зүбшөөлгэ бүхы арадуудай һанаа сэдьхэлые ехээр зобоожо байһан буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудал түргэнөөр шиидхэлгэдэ Швециин правительство өөрынгөө туһа нэмэри оруулалсаха гэжэ найдаха арга намда олгоно гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ.

**

Февралиин 17-до эльгээһэн бэшэг соогоо Швециин премьер-министр Т. Эрландер Н. С. Хрущевто иигэжэ мэдээсэнэ. Хабаададаг оронуудай, тэрэ тоодо, сэрэгэй талаар ехэ хүсэтэй гүрэнүүдэй бултанайнь зүгһөө зүбшөөгдөөд байгаа һаань, Женевэдэхи конференцидэ правительствонуудые толгойлогшонорой хабаадалсахые Швециин правительство зүбшөөнэ.

**

Канадын премьер-министр Дж. Дифенбейкертэ Н. С. Хрущевой эльгээһэн бэшэг соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ. Советскэ правительство өөрынгөө дурадхал оруулхадаа, буу зэбсэг хуряаха асуудалай тусгаар шухала удхашанартай байһые, хэлсээнэй амжалтатай байхын тулада бүхы арга боломжо хэрэглэхэ шухала байһание хараалдаа абаа һэн.

Буу зэбсэг хуряаха асуудал хаража үзэхын тулада гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгые болзоргүй саг соо хойшолуулхые дурадхаһан Канадын правительствын хараа бодол урмагүй байна гээд Н. С. Хрущев заагаа. Энэ хараа бодолыень буу зэбсэг хуряахын тулада эгээн ехэ оролдолго гаргаха шухала байһан тухай г-н Дифенбейкерэй бэшэг соо хэгдэһэн мэдүүлгэтэй энэ хараа бодолыень холбохо гээшэ бэрхэтэй байна.

Буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээнэй эхилхэдэнь гүрэнүүдэй эгээн лэ харюусалгатай хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай хабаадабал таарамжатай, юуб гэхэдэ, бэрхэтэй хэрэг болгошо буу зэбсэг хуряаха талаар хэлсээн зүбөөр эхилэлгэһээ нилээд дулдыдаха гэжэ этигэжэ байһанаа СССР-эй правительствые толгойлогшо элирхэйлэн мэдүүлээ.

Н. С. Хрущев иигэжэ тэмдэглэнэ. Бэе бэедээ этигэлсэдэг, сэхэ руунь хөөрэлдэдэг байгаагүй һаа, буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэлгэдэ ойртожо ерэхын аргагүй. Зүгөөр аюулгүй байдалайнь түлөө өөһэдынгөө оронуудай арадуудай үмэнэ эгээн ехэ харюусалгатай хүнүүд хэнһээшье урид бэе бэедээ этигэлсэжэ шадаха гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ. Эгээн лэ дээдэ тушаал зэргэтэй хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадай нюураараа уулзаад байхадаа, нүгөө талынгаа эрмэлзэлгэ болон дурадхалнуудта этигэлтэйгээр хандаха, хэлсээнэй амжалта түйлаха эгээн таарамжатай эрхэ байдал бии болголгые хүнгэдхэхэ байһые тодорхойлһоноойшье хэрэггүй бэшэ гү.

**

Советскэ правительствын дурадхалда Канадын премьер-министр Дж. Дифенбейкер иигэжэ мэдээсээ. Энэ дурадхалые зүбшөөхэ аргагүй гэжэ бии тоолоноб.

(ТАСС).

ХАЛУУН ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

КАНДИДАДТАЯА УУЛЗАБА

Аймагай Культурын байшан гоёор шэмэглэгдэнхэй. Болохоёо байгаа һунгалтын үдэрые эрхим амжалта туйлажа угтая, арадай кандидадуудай түлөө нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэе гэһэн уряа-лозунгнууд аржына.

Хүн зон дүүрэн. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ Түнхэнэй 419 һунгуулиин округһоо БурАССР-һээ депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр А. У. Модогоев һунгагшадтаяа уулзахаяа эндэ ерээ бшуу.

Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Е. Ш. Гулгонов суглаа нээжэ, этигэмжэтэ нюур, аймагай больницын врач М. Д. Сындеевада үгэ үгэнэ. Кандидадайнгаа намтар тухай тэрэ суглаарагшадта тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ.

Орлигой дунда һургуулиин багшанарай зүгһөө үгэ хэлэһэн нүхэр Марзаева иигэжэ хэлэбэ:

—Бидэнэр, багшанар, гүрэн түрынгөө дээдэ органдо түлөөлэгшэ болгон дэбжүүлһэн бидэнэй кандидат этигэл найдабариемнай лаб харюулжа шадахал байха...

Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ адуу малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ, гүрэндэ үшөө ехэ мяха, тоһо тушаадаг болохо тухай «Улаан Аха» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д-Н. Н. Шагдуров хэлэбэ.

Эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй зүгһөө нүхэр В. М. Марзаев арад зониие эд бараагаар дүүрэн хангаха, бүхы түсэбөө дүүргэхэбди гэжэ мэдүүлбэ.

—Би түрүүшынхээ һунгаха байһандаа аргагүй баяртайб. Ороной түрүү хүнүүдэй түлөө бултантай хамта дуугаа үгэхэб. Һунгаха агууехэ эрхынгээ түлөө Коммунис партидаа үнэн зүрхэнһөө баяр хүргэнэб, —гэжэ 10-дахи классай һурагша Галина Дунцаева хэлэбэ.

Үгэ хэлэһэн аймгүйсэдкомой коммунальна таһагай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Осоров С. Д., модоной ажахын түлөөлэгшэ Ябжанов Р. Ш., гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй союзай райкомой түрүүлэгшэ Полянский С. А., республикын тусхайта пенсионер Ш. Ц. Аюшеев ба бусад арадай кандидадуудай түлөө дуугаа нэгэн дуугаар үгэхые уряалба.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. У. Модогоев һунгагшадтаа баясхалан хүргэхэ зуураа, этигэл найдабариетнай харюулхын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэб гэжэ тэндэ байгшадые найдуулба.

В. Галсанов,
«Бурят үнэн» газетын штатнабэшэ корреспондент.
Ахын аймаг.

Хүнүүд үшөө сугларжал байба. Тэдэнэй дундуур, орогшоһоо юугээрээшье илгаагүй, үндэр мэряалиг бэетэй хүнэй «Сайн байна» гэжэ ородоор мэндэшэлхэдэнь, суглаарагшад үүдэн тээшэ анхаралаа хандуулжа, альга ташалгаар харюусабад. «...Энэ... өөрөө... манай хүн...» гэһэн шэбэнэлдээн шэхэнэй үзүүртэ бүрыгөөд хайлашана.

— Манай Эхэ орон һайндэрэйнгөө урдахана ерээд байна. Мартын 18-да СССР-эй Верховно Соведэй һунгалта болохонь. Мүнөө дээдын органой депутадта манай зүгһөө кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн түрүү хүнүүдэймнай нэгэн болохо Иннокентий Лаврентьевич Щапов маанадтай уулзаха гэжэ ерээ,—гээд институдай парткомой секретарь нүхэр Никифоров мэдүүлбэ.

БАРАНДАА ҺУНГАХАБДИ

Этигэмжэтэ нюур, институдай түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй декан Морхоз Петрович Хабаевта үгэ үгтэнэ. Кандидадайнгаа наһанайнь ябадалые дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэхэдөө этигэмжэтэ нюур иигэжэ мэдүүлбэ:

— Манай дэбжүүлһэн хүн СССР-эй Верховно Соведтэ һуухань гээшэ. Тэндэл һууходаа маанадай захяае, дурадхалые мартаха ёһогүй бэзэ гэжэ найдуулнаб. Энэ нүхэрэйнгөө түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхыетнай уряалнаб.

Хүндэтэ нүхэр Иннокентий Лаврентьевич, дээдын зургаанда дэбжүүлэгдэжэ байһандатнай таниие амаршалнаб. Бидэнэй һанамжа нэгэн: Таниие маанадтай суугаа ябаха гэжэ бата найданхайбди. Тиимэһээ танда нэгэ иимэ захяа бии. Хамтымнай байрые үргэдхэхэ хэрэгтэ туһалалсыт,—гэжэ студент Вахрушев кандидадтаа захяа.

Студентнэр Кантаева, Мужанов, багша Е. Тимофеева гэгшэд үгэ хэлээ.

— Хаанашье, капиталис ямаршье гүрэндэ үгытэй таряашанай хүбүүн иимэ ехэ үүргэ дүүргэжэ ябаагүй. Хэдэн мянган хүнүүдэй намайе Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлжэ байхадань би сэдьхэлэйнгээ гүнзэгыһөө баясанаб. Таанадай ашые харюулжа шадахаб гэжэ һананаб,—гээд кандидат нүхэр Щапов һунгагшадаа найдуулба.

С. Банзаракцаев.
Улан-Удэ, багшанарай институт.

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГАЙ КАРЛ МАРКСЫН НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ ҺУНГУУЛИИН УЧАСТОК. **Эрхим агитаторнууд Мария Будаевна Раднаева (зүүн гарһаа), Любовь Цыреновна Жалсараева гэгшэд һунгагшадай список шалгажа байна.**

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺУНГАЛТАҺАА ҺУНГАЛТА ХҮРЭТЭР

ХҮН ЗОНОЙ АЖАБАЙДАЛ УЛАМ ҺАЙЖАРНА

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын болохо үдэр бүри ойртожо байна. Энээнэй урда тээ СССР-эй Верховно Соведые һунгаһан һунгалтаһаа хойшо 4 жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо баатар совет арад Эхэ ороноо бадаруулан хүгжөөхэ талаар гайхамшагта амжалтануудые туйлаа.

Мүнөө КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совет хүнүүд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын угтамжада ажалай шэнэ шэнэ амжалтануудые бэлдэжэ байна. Бүгэдэ арадай энэ ехэ хэрэгтэ Бурят ороноймнай ниислэл хотын ажалшадшье өөһэдынгөө хубита оруулалсана. Промышленна продукци үнгэрэгшэ дүрбэн жэл соо 1,5 дахин ехээр үйлэдбэрилэгдөө. Түсэбһөө гадуур 21.102 мянган түхэригэй элдэб зүйлэй продукци гаргагдаа.

Улан-Удэмнай гэр байра, соёл Культурын байшангуудые барилга, хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри үргэнөөр эрхилэгдэнэ. Дүрбэн жэл соо 284 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Иигэжэ гэр байрын бүхы талмай 1 миллион 100 мянган дүрбэлжэн метртэ хүрэбэ. ПВЗ-гэй соцгородто, Гагаринай үйлсөөр, Октябрьска районой Текстильнэ үйлсөөр байрын олон дабхар томо гэрнүүд олоор бодхоогдон жэрылдэбэ.

Хүн зоноо гэр байраар хангахын тула зарим промышленна предприятинууд ехэхэн хүсэ, мүнгэ зөөри гаргашална. Энэ талаар паровозо-вагонно завод онсо шалгардаг юм. Һүүлэй 2—3 жэлэй турша соо жэл бүхэндэ арба мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баридаг болоо. Харин энээнһээ урда тээ 2—3 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра арай шамай бодхоодог бэлэй. Нүхэр Лукьяницын хүтэлбэрилдэг ПВЗ-гэй барилгашад 1961 онойнгоо түсэб болзорһоонь урид, партиин XXII съездын нээгдэхэ үдэр дүүргэжэ, 10 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые тушаагаа һэн. Мяха-консервын комбинат, түмэр замай отделени, оньһожоруулагдаһан шэлэй завод болон бусад предприятинууд үнгэрһэн дүрбэн жэл соо нилээд ехэ барилга хээ.

Байрын гэрнүүдые бариха талаар саашадаашье ехэхэн юумэ хэгдэхэ зэргэтэй. 1962 ондо 85 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдахаар түсэблэгдэнэ. Эдэ гэрнүүдэй олонхинь Октябрьска районой Текстильнэ үйлсөөр, мүн Мухинай, Гагаринай үйлсэнүүдээр баригдаха юм. Индустриальна аргаар томо барилга хэдэг болохын тула жэл соогоо 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра бүтээжэ байдаг томо панельнэ гэр барилгын завод байгша ондо ашаглалгада оруулагдахань.

Шэнэ байрын гэрнүүдые бодхоохынгоо хажуугаар хуушан байрануудые һэльбэн заһабарилха хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ. Энэ хэрэгтэ 4 жэл соо 1.700 мянган түхэриг гаргашалагдажа, 160 гэр заһабарилагдаа, һэльбэгдээ. 1962 ондо 60 гэр заһахаар 470 мянган түхэриг һомологдонхой.

Городоймнай коммунальна ажахы яһалашье хүгжэжэ байна. Суудхэ соо 10,8 мянган кубометр сэбэр уһа татан абаха хүсэтэй городой водопроводой эхинэй барилга 1961 ондо дүүргэгдэжэ, уһа хубаарилха газар доогуурхи сорогын утынь хэмжүүр 21 километрээр һунаагдаа, уһа абаха 211 будка болон колонконууд шэнээр баригдаа. Шэнэ Комушка, Халзан хада, Шишковка, Аршаан гэхэ мэтэ тосхонууд уһаар хангагдаа.

Үнгэрһэн хугасаа соо Октябрьска райондо 100 хүнэй нэгэ доро бэеэ угааха бани баригдаа, городой гостиница 75 һууряар үргэдхэгдөө. Гадна миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай үйлсэ, харгы, талмай болон тротуарнууд шулуугаар дэбдигдэһэн, асфальтаар хушагдаһан байна. 2 миллион шахуу элдэб түрэлэй модон, бургааһан, һөөг һуулгагданхай, 39,2 гектарта сэсэрлиг таригдаяхай. Үйлсэнүүдые зайн галтай болгохошье талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Иигэжэ ниислэл хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ 7 миллион гаран түхэриг гаргашалагдаба.

УЛАН-УДЭЕЭ БОЛБОСОН түхэлтэй болгохо, ажалшадай коммунальна хэрэглэмжые дүүрэн хангаха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Мүнөө жэлдэ уһа булэхэ түхеэрэлгэ 9,2 мянган метрээр һунаагдажа, Батарейка, Шишковка, Горький, Шэнэ Комушка, Сосновый болон уһаар дуталдадаг бусад заха газаранууд хангагдаха юм. Мүнөө зундаа городой канализациин түрүүшын барилга хүсэндөө ороохонь. Харгыда шулуу дэбдихэ талмай, тротуарнуудые асфальтаар хушаха, ургамалнуудые тариха гэхэ мэтэ хүдэлмэри урда урданайхида орходоо үлүү ехээр хэгдэхээр түсэблэгдэнэ.

Город доторхи зам харилсаае хүгжөөхэ асуудал ажаһуугшадай эрилтэ хангаха ябадалда горьтойхон һуури эзэлдэг гээшэ. Трамвайн ябаха 11 километр утатай харгы баригдажа, 1958 ондо ашаглалгада угтөө һэн. 1961 оной эсэс багта трамвайн ябаха харгы 24 шахуу километр болотороо һунаагдажа, ПВЗ-гэй, Шишковкын, Сэмбын фабрикын оршондо ажаһуугшад городойнгоо центртэй ехэ таарамжатай, үнэшьегүй транспортаар харилсадаг болоо бшуу. 3 жэл үлүүтэй үе соо трамвайгаар аяар 40 миллион хүн ябаһан байна.

Гэбэшье город доторхи транспорт хүн зоной һанаа сэдьхэл үшөөл гүйсэд ханганагүй. Трамвайе мяха-консервын комбинат хүрэтэр ошодог болгохо, тиигээд хүдөө ажахын техникум багта трамвайн депо бариха бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай.

Ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, арадай бэеын элүүрые хамгаалха асуудал партиин Программа дотор онсо һуури эзэлнэ. Энэ талаар баһал ехэ юумэн хэгдэжэ байна гэжэ тэмдэглэмээр. СССР-эй Верховно Соведые һунгаһан энээнэй урда тээхи һунгалтаһаа хойшо город доторнай 4460 үхибүүдэй һураха һургуулиин 8 байшан баригдаа. Тэдэнэй гурбаниинь 1961 ондо бодхоогдоо. Иигэжэ город доторнай 65 һургуули тоологдоно. Тэндэ 34 мянган хүн һурадаг. 900 шахуу һурагшадтай гурбан интернат-һургуули хүдэлдэг.

Гэбэшье һургуулиин гэрнүүд үшөөл дуталдана. 700 гаран һурагшад мүнөө гурбадахи халаанда һуража байна. 1962 ондо 2720 үхибүүдэй һураха һургуулиин 3 байшан баригдаха юм. Тиихэдэнь модоной, шэлэй заводууд шадар 920 хүүгэдэй һураха һургуулиин байшангууд баригдажа захалхань.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүй багашуул тушаа парти, правительствомнай ехэ анхарал хандуулдаг. 1958—1961 онуудта 1500 хүүгэдэй байха багашуулай 15 байшан ашаглалгада угтөө. Мүнөө город соомнай үхибүүдэй 60 сад, 36 ясли хүдэлнэ. Эндэ хамтадаа 8800 үхибүүд хүмүүжүүлэгдэдэг. Тиигэбэшье сад, яслинууд үшөөл хүрэнэгүй.

Ясли, садуудай байшан бодхоохо хэрэгтэ барилгын эмхи зургаанууд, томо томо промышленна предприятинууд эзэн ёһоор ханданагүй. 1961 ондо тусхай 11 байшан баригдажа дүүргэгдэхэ байһан аад, оройдоол гурбаниинь ашаглалгада угтөө һэн. Тиихэдэнь худалдаа наймаанай зарим предприятинууд, Бурядай автотрест, Буркоопсоюз, ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха управлени, «Бурстрой» трестын барилгын эмхинүүд һүүлэй хэдэн жэлэй турша үхибүүдэй сад, яслида зорюулжа нэгэшье барилга бодхоогоогүй байха юм.

1962 ондо 980 хүүгэдэй байха сад, яслиин 7 барилга гүйсэд дүүргэгдэхэнь. Иимэ эмхи зургаанууд Октябрьска райондо, Горький поселогой, мяха-консервын комбинадай, силикатна заводууд шадар, Халзан хадада, ПВЗ-гэй ТЭЦ болон Дээдэ Онгостойдо баригдаха юм. Тиихэдэнь Батарейкадэ 180 хүүгэдэй байха сад баригдажа эхилхэнь.

Городой ажалшадай элүүрые хамгаалха талаар ехэ хубилалта болоо. 1958—1961 онуудта городоймнай больницануудай оронуудай тоо олошоржо, 1962 оной январиин 1-дэ хамта 2510 хүн нэгэн доро эмшэлүүлхэ аргатай болоо. Үнгэрһэн 4 жэл соо 150 һууритай 5-дахи больница, 275 оронтой республикын түбэй больницын хирургическа, үхибүүдэй корпусууд нээгдээ, ПВЗ-гэй түмэр замай отделениин больницанууд үргэдхэгдөө. Шишковкада, Батарейкадэ, Сэмбын фабрикада шэнэ поликлиникэнүүд нээгдэбэ. Урдань медучилищиин байһан гэртэ шүдэ аргалха тусхай поликлиникэ, Горький тосхондо амбулатори мүн лэ нээгдээ. Больницануудтахи эмнэлгын оронууд саашадаа үшөө олон болохо. Республикын больницын дэргэдэ уушханай ханяада аргалха, радиологическа тусхай байшангууд ашаглалгада оруулагдаха. Мүн бусадшье хубилалта һайса болохо юм.

Ниислэлэймнай соёл культурын гуламтанууд олошоржо, хүдэлмэреэ мүнөө үеын эрилтын ёһоор шэнэдхэн хубилгажа байһан үетэй. Кинотеатрнуудай зургаан байшангууд 4 жэл соо бодхоогдобо. Зүгөөр эдэ кинотеатрнууд гол түлэб городой захашагаар ажаһуудаг хүн зониие хангаха зорилготой. 1961 оной май һарада телецентр ашаглалгада оруулагдаһан байгаа. 4 клуб, ПВЗ-дэ музыкальна һургуули, номой 4 магазин, 7 библиотекэ, 47 улаан булан энэ хугасаа соо городтомнай нэмэжэ нээгдээ.

Худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай тоо мүн лэ олон болоо, 49 магазин, 52 столово, буфедүүд энэ үе соо нээгдэһэн юм. Эд бараанай эрьесэ 33 процентээр ехэ болоо. Гэбэшье ажалшадые худалдаа наймаагаар хангаха хэрэг нилээд дуталдалтай. шухала шухала эдеэ хоолой зүйлнүүд зарим үедэ таһалдадаг байһаар.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтаһаа хойшонхи 4 жэл соо городоймнай ажахыда болоһон хубилалтануудай зарим тэды дунгүүд эндэ хэлэгдэбэ гээшэ. Дээрэ дурсагдаһан тоо баримтануудхадаа манай Бурядай ниислэл — Улан-Удэ хотын ажахы, соёл культурые хүгжөөхэ, һалбаруулха хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гэй, гүрэнэймнай васаг түрын али зэргээр анхаралаа хандуулдаг, хандуулжа байһыень эли тодоор гэршэлэн батадхана.

Коммунистическэ общество байгуулха агууехэ Программа баталан абаһан партиин түүхэтэ XXII съездын хараалһанай ёһоор Улан-Удэмнай саашадаа бүри һайханаар хүгжэн һалбарха байһандань омогорхон баярлаха ушартайбди.

С. ХАБАЛОВ.
Улан-Удэ городой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД ШАГНАГДАБА

МОСКВА, февралиин 28. (ТАСС). Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ амжалта туйлаһанайнь түлөө Одессын областиин Тарутинска районой «Красный» гэжэ совхозой тайшан-механизатор **Полишко Илья Панкратьевич**, Винницкэ областиин Бершадска районой КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Ка... Василий Михайловичта** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй мүнөөдэрэй Указаар Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Украинын ССР-эй Винницкэ областиин Бершадска районой КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин бүлэг олон колхозникууд орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа. Колхозой түрүүлэгшын орлогшо, парткомой секретарь **Кузик Григорий Иосифович**, таряан ажалай бригадын бригадир **Отченаш Петр ...евич** гэгшэд Ленинэй ордоноор шагнагдаа. Ажалай Улаан тугай орденоор долоон хүн, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор — 10 хүн, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар — 13 хүн шагнагдаа. (ТАСС).

Арадай кандидадууд

Уран мэргэжэлэй зам

Нюдэнэй эрээлжэлхээр олон үнгын эд бүд харуулһан выставкэ... Тэдэнэй дунда мүн тэ олон янзын үнгэтэй «Сэсэг» гэжэ нарин сэмбэ үлгөөтэй байлсана. Энээниие тоо томшогүй олон нюдэн хараһан байха.

«Энэ «Сэсэг» гээшэтнай хаана нэхэгдэһэн бүд бэ» гээд хоёр һамгад манай экскурсоводһоо ородоор асуугаа һэн ха. Ушар ёһыень ойлгуулжа үгэхэдэ, тэдэ хоёр нюдэнүүдээ бэрэ бэлтэгэр болгоод, дала мүрөө хабшаад:

—Тэрэ бурят зоннай зэрлиг барга улад юм гэлсэгшэ хамнай. Яаһан гайхалтай юм,— гэжэ нэгэ наһажаал эхэнэрынь пялд гэжэрхёод, эрьелдэн холодоходоо, Совет гүрэнһөө зугадажа арилаашадай шашадаг лэ юумэ дабтаһаар холодоо һэн гэдэг. Тиихэдэнь «Шэнэ дэлхэйн мүндэлэн бии болоходо хуушан дэлхэй худар тэрьелжэ талнигшадай таһардаһануул лэ «төөрињэн ухидтэ түрхэм үгы юм» гэдэгтэл ябаһан байгаа ааб даа. Яахамнайб» гэжэрхибэб.

— Манай экскурсоводой нигэжэ хэлэхэдэнь, үнгын сэсэгээр бүрхөөлдэһэн үзэсхэлэнтэ һайхан нютаг юм даа гүүлдэг Бурят оронойманай тала дайда нюдэндэ харагдаһан мэтэ байһан юм. Түрэл нютагаймнай сасаг һамбай, гоёолто шэмэгэй дээжэ сэсэгэй нэрээр нэрлэгдэһэн энэ бүд мүн лэ үнгын сэсэг мэтээр выставкэдэ ерэгшэдэй анхарал татажа, хүн зондо гоёшоолдожо байгаа һэн,—гээд Бухэдэлхэйн Брюссельскэ выставкэдэ ошожо ерэһэн манай республикын түлөөлэгшэд хөөрэдэг.

...Ута гэпшын цех. Энээн соо элдэб станогуудай нэгэ жэгдэ нэерээн замханагүй. Һооһо, штапелиин утаһа уриха, һубиха, ээрэхэһээ эхилээд, бүд нэхэхэ хүрэтэрөө фабрикын бүхы механизм хүдэлжэ байна. Бүд нэхэдэг станогуудай коридор соогуур ябахада, «Социалис мүрысөөндэ илагшада», «Коммунис ажалай ударнигта» гэжэ бэшээтэй улаан түгхануудай алтан шаргал хяаза, сасагуудынь сонхоор ороһон наранда ялабхин байдаг.

Тээ саанахада: «Эрхим шанартай продукци (бүд) гаргахын түлөө мүрысөө үүсхэгшэ Маланья Афанасьева эндэ хүдэлнэ» гэһэн томо гаршаг улаан бүд дээрэ уран һайханаар зураглан бэшээтэй, доронь тэрэ сэмбэшэнэй дүрэ халаатай байба. Эгээл тэндэ хоёр станогой хоорондо нэгэ залуу эхэнэр тэдэнэйнгээ хүдэлхые ехэл болгоомжотойгоор шэртэн хинана янзатай, станогойнгоо ара талада гараадшье юу хээ шалгана, онгосынгоо (челнок) утаһа харана, нэхэгдэжэ байһан бүдөө шалгана.

Халаанай һэлгэхэ саг ойртоһон хэбэртэй. Нэгэ залуухан басаган станогуудаа шэнжэлжэ оробо. Тоһодохо, түрхихэ газартань тоһо түрхинэ. Эгэшэ нүхэрһөө юуншьеб асууна. Харюуданъ ханаһан янзатай миһэрнэ. «Зай, халаандаа һайнаар хүдэлхыешни хүсэнэб» гэхэдэнь, Зоя басаган «һайн даа, баяртай» гээд, урин нюдөөр хойноһоонь хараад үлэнэ.

Маланья Ефимовнагай эндэ ажаллаха үе соо ямар олон нимэ халаанууд үнгэрөөб даа! Теэд эдэнь булгандаа хэбрэг бэлэхэнээр үнгэрөө гэхэ гүбди. Үгы даа. Зариманда бэрхэшээлшье тохёолдоһон, урмаа хухархашье ушар болоһон байха. Ажал, ажабайдал гээшэ холол дардам харгыгаар — бэлэн мүрөөр бүтэшэдэг, бүрилдэлгүй бшуу.

Сэмбын фабрикын тогтоһоной хойто жэлынь хүдэлхэеэ ерэһэн Маланья басаган сэмбэшэнэй мэргэжэл шудалжа эхилээ бэлэй. Ажал хүдэлмэриин бүхы онол аргые станогойнгоол хажууда шудалха баатай болобо. Юуб гэхэдэ, энэ багта дүтэ нааша бүд, сэмбэ нэхэдэг фабрика байгаагүй ха юм. Өөһэдөө өөһэдыгөө һургаа гэхэдэ болохо. Түрүүшын жэлнүүдтэ утаһанай таһарха гээшэнь аргагүй һэн даа гэжэ сэмбэшэд хөөрэнэ. Нимэ байхадань нормошье дүүргэгдэхэгүй, сэдьхэлшни хэлтэгы, урмагүй ябахаш.

Ажалай һүүлээр байрадаа ерээд, басагад элдэбээр ярилдаха: «эй, ажал олдоно аабза. Эндэһээ арилая саашаа. Хэзээ эндэ нюхажа, ёһото сэмбэшэн болохобши. Үдыл байна» гэлдээд, зарим басагад фабрикаһаа гаража ябашадаг байба. Досоошни заримдаа муу болохо. Тиигэбэшье Маланья басаган зоригоо хухараагүй. Ёһото сэмбэшэн болохын тула оролдохо гэһэн хүсэл зориг толгой сооһоонь гарадаггүй байба. Бүд нэхэгшэ, сэмбэшэн гээшэмнай эхэнэрэйл мэргэжэл ха юм. Хаанашье бэлэн юумэн гэжэ байдаггүй. Мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ, тиихын тулада оролдосотойгоор хүдэлхэ гэжэ Маланья бүри тиихэлэ шууд шиидээ һэн.

М. Е. АФАНАСЬЕВА

Он жэлэй үнгэрхэ бүри сэмбэшэдэй шадабари мэргэжэл дээшэлээ. Залуу басаган Маланиин гар уран бэрхэ боложо эхилээ, дүршэл шадабаритай болоо. Тиигэһээр халаанайнгаа нормо дүүргэдэг, үлүүлдэгшье болобо.

Нормоёо дүүргэнэб. Түрүү хүнүүдэй тоодошье орогдоно. Нигээд лэ зоной жинртэ ябалтай гү... Бэеэ зобоонгүй, амар талаяа хараад гү?! гэһэн асуудал өөрөө өөртөө сэхэ табихадаа, энэ эхэнэрэй урин хурса нюдэндэнь бодолгото болоһоной тэмдэг ородог байба. Үгы даа, минии сэдьхэл нигэжэ шадахагүй. Эхэ эсэгынгээ бэлэглэһэн һэшхэлые ула дороо үлтилхэ гүб? Үгы, яашье тиигэхэтүйб! Продукциин шанар һайжаруулха тухай хөөрэлдөөн ходол боложо байдаг. Теэд үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй. Жэгдэ, сэбэр бүд—суровья нэхэжэ гаргаха ёһотой ха юмбибди. (Суровья гээшэнь сэмбэшэнэй нэхэһэн түүхэй эд гэхэдэ болохо. Саашадаа үшөөл олон шата дамжажа, энэнь хэрэглэмжэдэ гарадаг юм. Сэмбэшэнэй станогһоо гарамсаараа сэбэрлэлгын таһагта орожо арилтагдадаг, жэгдэлэгдэдэг. Саашадаа будагдаха, гоёогдохо мэтын хүдэлмэри хэгдэжэ, гарһаа гараха тээшээ болодог байна.) Шэл мэтэ жэгдэ сэбэр, нягта һайн оёдолтой боложо үгэнэгүй. Һэрхигэр аад, монсо сонсо утаһатай, жэгдэ бэшэ материал (суровья) станогһоо гаргахадамнай, тэрэниие сэбэрлэхэ, һайжаруулхын тулада түсгаар хүнүүд хүдэлнэ бшуу. Энээндэ ямар ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдана гээшэб! Энээнэй (суровьягай) шанарые эрхим һайн болгохо арга биил байха. Тиимэ арга бидэнэрэй, сэмбэшэдэй гарта байна. Оролдолго, үшөө лахин оролдолго хэрэгтэй.

Бүд, сэмбэ, илангаяа нарин сэмбэ нэхэхэ гээшэ уран, нарин гарай ажал ха юм даа. Өөрынгөө ажалай уран мэргэн мастер болохын тулада станогуудаа табан хурган мэтээр мэдэхэ, тэдэнээ эрхим һайнаар хүдэлгэхэ шухала. Станогуудайнгаа хамаг онеһые нэгэ нэгээрнь мэдэхэһээ гадна, ороной суута сэмбэшэдэй, бүд нэхэгшэдэй дүй дүршэлтэй танилсаха байна гэжэ Маланья шэбшэнэ. Тусхай ном, журнал шагаадаг болонхой. Өөрынгөө даадаг станогуудые бэшэнтэй сасуулжа, жэнжэжэ үзэнэ. Саарһан дээрэ зуража, тооложошье байхыень нүхэдынь оло дахин хараһан байха.

Үдэшэндөө, үхибүүдэйнгээ унтаһан хойно, Маланья ном, журнал хаража, орой болотор һуудаг байба. Нэгэ тиигэжэ байхыень хараад:

— Ши, басаган, яахадаа имнэ үни саарһан дээрэ ходо һуунаш. Али ажал хүдэлмэришни урагшагүйдөө гү?— гээд эхэнь асуугаа һэн.

— Мама, үгы даа... Ямаршьегүй. Булта һайн...—гээд сэдьхэлээ ханаагүй янзатайгаар басаганиинь харюусаа бэлэй. «Ямар юумэ толгойдоо оруулаад, нигэтэрээ бодолгото болоо хүн аабши даа» гэжэ шэбшээд, эхэнь бэшэшье юумэ асуубагүй.

Нигэжэ толгой соогоо үни удаан боложо, шүүжэ үзэһэнэй һүүлээр Маланья Ефимовна станогуудтаа зарим тэды нарижуулга хэхые дурадхаа һэн.

Тэрэ дурадхалай ёһоор станогуудынь тон нарин нягтаар таарулагдаба. Энэ коллективэйхид ехэ хёрхо, анхаралтай зонууд ха юм. Мастерай туһалагша Анатолий Попов, фабрикын главна инженер Мария Федосеевна Завгородняя гэгшэд түрүү сэмбэшэнэйнгээ һанамжа дурадхалые һайшаан дэмжээ һэн. Энээнэйнь ашаүрэшье һайн, бултанай сэдьхэл баясуулжа байба. Станогуудһаа гараһан бүдынь жэгдэ, сэбэр, оёдолынь нягта, намжар гоё байгаал. Нигэжэ шэнэ, гайхамшаг үүсхэл энэ коллективтэ мүндэлэн гараа һэн. Ондоогоор хэлэхэдэ, сэмбэшэн Маланья Афанасьева эрхим шанартай продукци гаргадаг болохо, хүдэлмэриингөө газарта—станогуудай дэргэдэ бүдөө сэбэрлэхэ үүсхэл гаргаһан байна.

Энэ үүсхэлынь тэрэ дары сэмбэшэдэй дунда дэлгэржэ захалаа һэн. Мүнөө фабрикын бүхы сэмбэшэд нимэ шэнэ аргаар хүдэлдэг болонхой.

Шэнэ аргын гол удхань юуб? Хүсэ, зөөри алмахаһаа гадна, бүд (суровья) сэбэрлэдэг таһаг хожомоо, ябан оноонгоо үгы болохо гэһэн удхатай юм гээд тобшолоё.

Энэ фабрикын хүтэлбэрилэгшэдһөө эхилээд, юрын хүдэлмэришэд хүрэтэрөө шэнэ юумэндэ айхабтар һэргэг зонууд гэжэ онсолон тэмдэглээ. Шэнэ үүсхэлдэ үргэн харгы нээжэ үгэхэһөө гадна, дээдэ гарай мэргэжэлтэй сэмбэшэдые дэгжээн гаргадаг алдартай. Суута сэмбэшэн Маланья Афанасьева эбтэй эетэй энэ коллективтэ хүмүүжэн, дээдэ гарай сэмбэшэн болоо бшуу.

Өөрынгөө хэрэгэй ёһотой мастер болоод байхадаа Маланья Ефимовна дүй дүршэлдөө бусад нүхэдые һургаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдодог юм. Тиигэжэ 12 сэмбэшэдые һургаа. Тэдэнэйнь дунда Татьяна Воронкова, Анна Попова, Тамара Ковалева, Анна Коротова болон бусад бии.

Маланья Афанасьева түрүүтэй эдэл сэмбэшэдэй уран нарин гараар нэхэгдэһэн бүд—сэмбэ Брюссельдэхи уласхоорондын выставкэдэ табигдажа, эрхим сэгнэлтэ абаһан юм. Хамарһаа сааша харадаггүй баруунай дээрэлхүү баяшуулай обыень дараһан, тэндэхи манай хаинарай омогорхол үүсхэһэн «Сэсэг» сэмбые эгээл эдэнэр хани нүхэдтэйгөө хамта бии болгоо юмэл!

Улан-Үдымнай фабрика арба гаран жэлэй саада тээ бүдүүн сэмбэ нэхэдэг багахан предприяти байһанаа, мүнөө 7 ондоо нарин сэмбэ нэхэдэг, Зүүн зүгтэхи томо, түрүү предприятинуудай нэгэн болонхой. Ажал хэрэгтээ амжалта туйлаһанай ашаар коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэтэй, манай городтохи түрүүшын предприяти болобо. Дээрэ дурсагдаһан сэмбэшэднай, мүн бусад олон хүдэлмэришэдтэеэ коммунис ажалай ударнигууд болоод, габшагай бушуугаар урагшаа дабшана.

Ажал хэрэгтээ бүришье нарин нягта, анхаралтай, оролдолготой хүн гэжэ байдаг. Дээдэ гарай сэмбэшэн—Маланья Ефимовнагай шэнжэ шанар эгээл имэ гэжэ нүхэдынь тон зүб толорхойлдог байна.

***

Февраль һарын эхинэй наратай игаабари нэгэ үдэр. Цех сооһоо гарахадаа Маланьин нюдэн һаргаба. Гэрэй оройһоо саһан хайлажа, хүхэлтэ мэтээр доошоо гонзойлдоод хүрэшэнхэй байгаа. Хэды тиимэшье һаань, фабрика шадар хүбэн шэнги саһан бамбайһаар зандаа. Тээ тэрээгүүрхи нарһан соо ороо һаа, хүлөөшье һугалхын аргагүй гүнзэгы хүр хүнгэрэг. Баруун тээшээ харахада сэнхир хүхэ хаятай Хамар Дабаанай хадануул гүнзэгы саһан хүнжэлөөрөө хушаатай.

Нёдондо эды багта болоһон хэрэг Маланиин ойндо ороно. Һанаһан, һарбайһанаа хүсэлдүүлхэдэ ямар гоёб даа гээд бодоно. Мүнөө февралиин эхинэй нэгэ үдэр Маланья Афанасьевагай ажабайдалда гайхамшаг хоёр ушар гансата боложо, энэ юрын сэмбэшэндэ дали жэгүүр ургуулба.

— Эрдэм һургуули багатай, юрын сэмбэшэн ха юмбиб. Эдир бага наһанһаа эндэ хүдэлжэ эхилээб. Имэ хүниие дээдын засаг түрэдэ дэбжүүлбэ. Совет орон дотор лэ имэ юумэн болодог гээшэ ааб даа. Зүүдэн мэтэ байнал!—гээд Маланья Ефимовна партбюрогой секретарь Мария Григорьевна Семеньковада хандаба. Тэрэл үдэртөө нүхэр Афанасьева партиин кандидадһаа гэшүүндэ абтаа. Баярлан, хүхингүй байхын аргагүй ушарнууд тохёолдоо бшуу. Энээнтэй дашарамдуулан зон нүхэдынь амаршалһан, хүхилдэһэн гээшэнь аргагүй.

Эдэ бүгэдын һүүлээр гэртээ ошожо ябахадаа Маланья Ефимовнагай толгой соо угаа олон юумэн ороно. Юумэ ойлгодог болоһонһоо хойшо ябаһан ябадалынь булта харагдажа байһан мэтэ болобо. Уршагта 1937 ондо тушаагдаһан эсэгэмни һураг зэрэбгүйгөөр һалаа. Тиихэдэ биишыхан байгааб. Абатайл һэн хаб гэжэ һанахаһаа бэшэ мэдэхэ юм байхагүй. Мааналай хоолой тэжээжэ, хүл дээрэмнай гаргаха гэжэ эжымнай ямар ехээр оролдооб даа. Дайнай шэрүүн хатуу жэлнүүд... Бага бүрсэгэр үхибүүдтэй, үшөө дээрэһээнь дүү басаганайнгаа уһан нарай (6 һаратай) хүбүүе тэжээлсэжэ ябахадаа эжымни нилээдгүй олон бэрхэшээлтэй ушараал даа. «Эрэшни юундэ тушаалгаа юм агшаб гэжэ нюдэнэйнгөө үзүүрээршье хараха зариман дайралдадаг һэн» гээд мама хэлэгшэ бэлэйл гэхэ мэтээр олон табан юумэ болоно. Тиигэһээр байтараа 1947 ондо фабрикада ерэжэ ороһониинь, нэгэ жэлээр хожом хүдэлжэ эхилһэн Анатолий хүбүүнтэй танилсаһаниинь, уданшьегүй айл бүлэ болоһониинь элэ бүгэдэнь Маланиин толгой соо хойно хойноһоо һубирдажа байһан мэтэ болоно.

—Мама, ши, гоёы даа ном абажа үгыш!—гэжэ эгээн бага Вера басаганиинь эхынгээ богоһо алхахатай сасуу хандаад, һанажа шэбшэжэ ябаһан бодолыень таһална.

Хэдыншье олон номтой һаа, хүршэ нүхэдтөө нэгэл ондоо ном хараад хорхойтожо эрилтэ хэдэг басаганайнгаа толгойе эльбээд, дэгэлээ тайлажа үлгэбэ. Гэр тойронхи ажалаа жэншэдгүй хээд байдаг гурбан басагадайнь нэгэн энэ хүлхайжа байна гээшэ ха. Хойто жэл һургуулида орохоёо ябаһан, «муу шархяа» гээһэн хүн. Нүгөө хоёр эгэшэнэрынь 4-дэхи, 2-дохи классуудта һурадаг, томо болоһон хүнүүд даа. «Халаанһаа гарамсаараа сад, ясли худар хоёр тээшээ гүйлдэгшэ һэмди» гээд Маланья Ефимовна хөөрэнэ.

Энэ юрын эхэнэрэй ажал хүдэлмэритэй, ажаһуудалтай танилсаад байхадаа сусаршагүй хүсэл зоригыень онсо тэмдэглэмээр. Эдэ үхибүүдые томо болгоходоо ажалһаа нэгэшье һамшаагүй, 15-дахи жэлээ фабрикада хүдэлжэ байна. Энээниие ёһотол баатар габьяата ажал гээшэ гэжэ тобшолмоор.

Бичурын аймагта түрэһэн, имэ намтартай, мүнөө үеын геройнуудай нэгэн Маланья Ефимовна Афанасьева Совет гүрэнэй ехэ дээдэ засаг түрын зүргаанда дэбжүүлэгдээд байнал.

Д. ЖУГДУРОВА.

Советскэ Союз Гвиней хоёрой экономическа харилсаан

МОСКВА, февралиин 28. (ТАСС). СССР Гвиней хоёрой хоорондо 1962 ондо эд бараа андалдан абалсаха тухай протоколдо февралиин 26-да эндэ гар табигдаа. Протоколой ёһоор хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаан бүри ехээр хэгдэдэг болохо юм.

Гвинейн Республика тоһото ургамалнуудай урэһэ, банан, ананас, кофе, эфирэй тоһо Советскэ Союзда худалдаха болоо. Түхеэрэлгэнүүд, автомобильнууд, нефтепродуктнууд, хара металлаар бүтээгдэһэн прокат, цемент, үтэгжүүлгэ, хюрөөдэһэн модон бүд, сахар, мылэ болон бусад эд бараан Гвинейн Республикада Советскэ Союзһаа эльгээгдэхэ байна.

Экономическа болон техническэ харилсаан тухай протоколдо мүн лэ энэ үдэр гар табигдаа. Тэрэнэй ёһоор гражданска авиациин самолёдуудые хангаха ангар-мастерской, Конакри городтохи аэродром дээрэ горючи хадагалха газар, табан городто эд бараанай складуудые барилгадань, мүн Конакри Маму хоёрой хоорондохи түмэр замые рельснүүдээр хангалгадань Гвинейн организацинуудта туһаламжа үзүүлэгдэхэ болоо.

Советскэ Союзһаа Гвинейн Республикада эльгээгдэхэ эд бараанай зарим хубиин түлөөһэ түлэхын, техническэ туһаламжа үзүүлхэ талаар советскэ организацинуудай гаргашые харюулхын тулада Гвинейн Республикын правительствода түрэсэ багатай урьһаламжа үгтэхэ болоо.

Научно-техническэ харилсаа холбооной талаар советско-польско комиссиин 20-дохи сесси

Научно-техническэ харилсаа холбооной талаар советско-польско комиссиин 20-дохи сесси февралиин 19-һөө 27 хүрэтэр Москвада болоо. СССР ПНР хоёрой научно-техническэ харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээнэй правительствонуудай хоорондо баталагдаһаар 15-дахи жэлэй ойтой сессиие үнгэргэлгэ тохёолдоһон байна.

Наука болон техникын талаар хоёр ороной хоорондохи харилсаа холбоон үнгэрһэн үе соо нилээд ехээр үргэдэн бэхижэжэ, техническэ дэбжэлтэдэ, мүн ПНР-тэ промышленностиин хэдэн шэнэ һалбаринуудые байгуулха хэрэгтэ, Полшын дүй дүршэлые хэрэглэн, үйлэдбэриин хэдэ хэдэн тодорхой зорилгонуудые Советскэ Союзай түргэнөөр шиидхэлгэдэ туһалһан байна.

СССР ПНР хоёрой хоорондохи научно-техническэ харилсаа холбоо саашадань һайжаруулха талаар хэмжээ-ябуулганууды хоёр тала сессиин үедэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

Хани халуун, үгэсэ ойлголсолгын оршон байдалда сесси үнгэрөө.

Комиссиин Полшоһоо ерэһэн гэшүүд Советскэ Союзда байха үедөө Новобакинска нефть шанаржуулдаг заводто, Азербайджанай ССР-эй совнархозой машина бүтээлгын болон бусад предприятинуудта хүрэжэ, тэндэ халуунаар угтагдаа.

ПАРТИИН ХАНДАЛ[ГАДА] ХАРЮУСА[НА]

Галуута Нуурай шахтёрнууд КПСС-эй ЦК-гэй Совет оронойнгоо бухы һунгагшадта хандаһан Хандалга бэшэгтэй танилсажа байнад. Городой һунгуулиин участогуудта, агитпунктнуудта, агитаторай байшангуудта агитаторнууд коммунистическэ партиингаа дулэтэ үгэнүүдые һунгагша бүхэндэ тайлбарилан ойлгуулха талаар ехэ ажал хэнэ.

Тэдэнэр һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэрхи хугасаан соо ямар амжалтануудай туйлагдаһаниие өөһэдынгөө городой ажабайдалһаа һонирхолтой жэшээ баримтануудые абажа тайлбарилна. Жэшээлхэдэ, нүүрһэшэдэй городой һунгуулиин центральна участогай агитпунктые даагша нүхэр А. Редькин һаяхан һунгагшадтаяа хөөрэлдэхэдөө, нигэжэ хэлэбэ.

— Партиин шэнэ Программын, XXII съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые ойрын жэлнүүдтэ яажа бэелүүлхэ тодорхой зорилгонууд партиин Хандалга дотор заагдаба. Тэндэ дурсагдаһан тоо, баримтанууд манай ороной эрхэтэн бүхэниие баясуулжа, ажалша арадаараа, алдарта партяараа омогорхохо сэдьхэл гүрүүлнэ. Нүүрһэшэдэй город Гусиноозерскдо һүүлшын дүрбэн жэл соо хэгдэһэн, хэһэн юумые тоолоод, хараад үзыт. Баясамаар дүнгүүд олон: 1958 онһоо хойшо гэр байра барилгын хэмжээн дүрбэ дахин ургаа. Энэ хугасаа дотор найман жэлэй һургуули, мяханай, һүнэй магазинууд, пионернүүдэй амарха лагерь, прачечна, оёдолой фабрика болон бусад барилганууд бүтээгдэжэ, ашаглалгада тушаагдаа.

Үнэхөөрөө городой эндэ, тэндэшье шэнэ шэнэ гэрнүүд үдэр бүри шахуу үндыжэл байдаг. Гансахан үнгэрэгшэ 1961 ондо 2800 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд бүтээгдэбэ. Тэрэшэлэн 2865 дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд һэльбэн заһабарилагдаа.

Тиихэдэ промышленна барилга үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа, орёо оньһото техникээр хангагдаһан шахтанууд, үйлэдбэриин бусад предприятинуудай тоо улам олошорһоор. Имагтал Совет засагай, коммунис партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэриин ашаар, Эхэ оронойнгоо аха дүү арадуудай халуун туһаламжаар республикымнай нүүрһэнэй промышленность тон богони болзор соо байгуулагдаад, хурдан түргэнөөр урган хүгжэнэ.

Галуута Нуурай шахтёрнууд түрэл партиингаа Хандалгада эрхим ажалаараа харюусанад. 2/5 шахтын нүүрһэ малтагшад (начальнигынь нүхэр Слюнкин) дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаба. Энэ участогайхид һара бүриингөө түсэбые 102 процент, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, декабриин [...] гэхэ, һүүлшын арбан х[...] сэбһөө галуур 2 мянган т[...] малтажа, Эхэ ороноо б[...] жэ шиидэ. Тэдэнэр мо[...] һэлхэ материалнуудые [...] техникые зүбөөр ашаглаһ[...] жэлэй туршада 1500 т[...] рэнэй зөөри алмаха бай[...]

Тус коллективые мүр[...] һан 7/8 шахтыниих ССС[...] ховно Советэй һунгалты[...] лотор 2 мянган тонно [...] жа, Эхэ ороноо бэлэглэ[...] хан зорилгоёо болото [...] лүүлнэ.

7/8 шахтын эбтэй [...] долоон жэлэй дүрбэлжэ[...] хүрэтэр үсэд шангаар [...] түсэбһөө галуур 3600 [...] нүүрһэ малтаха, нүүрһ[...] үнэ сэнтые химдаруулһ[...] 1000 түхэригэй гүрэн[...] кубометр барилгын мо[...] арга боломжотой байһ[...] бэд.

Р. Балданов, ча[...]

БОЛЗОРҺ[...] УРИДШАЛ[...]

Партиин ЦК-гэй [...] болохо Пленумые [...] бэлэгээр угтахын т[...] чурын ажалшад, [...] хүдөө ажахын мэрг[...] социалис мүрысөө[...] шэмтэйгээр оролсо[...] дэ мяха худалдаха [...] лайнгаа түсэб болз[...] урид дүүргэбэ.

Аймагай колхоз, [...] зууд үнгэрэгшэ янва[...] раль һарада нёдон[...] үеынхитэй сасуулх[...] центнерээр ехэ мяха [...] даа. Тиихэдэ Ждан[...] рэмжэтэ колхоз гүр[...] ха худалдаха квар[...] гаа түсэб аймаг [...] эгээн түрүүлэн д[...] нёдондонойхиһоо 3[...] нерээр ехэ мяха [...] Мүн XXI партсъезд[...] рэмжэтэ артель —[...] нер, Калининай н[...] колхоз — 152 цен[...] ехэ мяха худалдаһ[...]

Мүнөө эндэхи ажа[...] кварталайнгаа түсэ[...] дуур гүрэндэ мяха [...] дажа үргэлжэлһөөр.

ҮДЭШЭНИИНЬ АГИТАТОРАЙ Г[...]

«Агитаторай гэр» гэжэ гаршагтай томохон гэрэй газаа нэгэ хэды хүнүүд хөөрэлдэн байна. Ажалһаа бусажа ябаһан нэгэ эхэнэр тэдэниие харан гэхэдээ, хажуудань ерээд:

— Энэ үдэшэ «Агитаторайнай гэртэ» юун болохоёо байнаб? — гэжэ асууба.

— Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй бүхы һунгагшадта хандаһан Хандалга тухай агитатор Доржо Будаев хөөрэлдөө үнгэргэхэнь. Түргэлыш, хожомдохоёо байнаш,— гэжэ тэдэнэй нэгэн тэрэ эхэнэртэ харюусана.

Уданшьегүй «Агитаторай гэрээр» дүүрэн хүн сугларжа, агитатор Доржо Будаев ээлжээтэ хөөрэлдөөгөө эхилнэ.

Тиигэжэ манай совхозой хоёрдохи фермын хүдэлмэришэд үдэшэ бүри «Агитаторай гэртэ» сугларжа, [...] той хөөрэлдөө [...] элидхэл дуулалаг [...] Фермын парторг[...] (секретаринь нүхэр [...] бон) үүсхэлээр энд[...] арбан айл бүхэндэ [...] таторай гэр» байгу[...]

СССР-эй Верховно[...] болохоёо байгаа [...] тада, КПСС-эй [...] Пленумдэ бэлэдхэл [...] байха үедэ ажалша[...] политическэ хүдэл[...] жаруулха талаар [...] партийна организа[...] хэмжээнүүдые абаа[...] шадай дунда мүнөө [...] агитаторнууд ойлг[...] хүдэлмэри ябуулна[...] агитаторнуудай [...] зүблөө ходо үнгэрга[...]

Г. [...]

Яруунын совхозой [...] секретари[...]

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

Тульска буугай завод «Тула-6» гэжэ оёдолой машина бүтээжэ гаргадаг юм. Энэ машина урдын машинануудта орходоо юутээрээ илгаатайб гэхэдэ, юрын оёлго хэхэһээ гадна, шагтын нүхэ эмхирдэг, хубсаһанай соорхойе бүтүүлдэг, ондоошье угалзата оёлгонуудые дүүргэдэг байха юм. Зураг дээрэ: техник-инструктор Г. И. Куприна машинаар угалзатуулан гоёожо оёлго хэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ЭГЭЭ ЕХЭ ЗАВОД

Электротермическэ түхеэрэлгын Новосибирскэ завод шэнэдхэн хубилгагдажа, үргэдхэгдэжэ эхилээ. Промышленностиин шэнэ һалбариин эгээ ехэ предприятинь ойрын жэлнүүдэй туршада тэрэ завод болохо юм. Долоон жэлэй эсэстэ мүнөөнэйхидэ орходоо һураггүй ехэ продукци гаргаха.

АГЛОФАБРИКА БАРИГДАЖА БАЙНА

Казахстанай магнитнын ехэ барилга—аглофабрика баригдажа байнхай. Тэрэзниин ба[...] һан комсомолшууд [...] эгээ шухала баригга г[...] нэ. Энэ фабрикын [...] оруулагдахадань, Н[...] металлургическа зав[...] мянгаад тонно шэрэ[...] хайлуулдаг болохо.

Аглофабрикын 17 г[...] хоёр зуу мянган дү[...] талмай дээрэ баригда[...]

Долоон жэлэй дүрб[...] дэ тэндэхи барилгаша[...] жэлэйхиһээ гурба да[...] жээнэй хүдэлмэри хэх[...]

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ З[...] ОЛГОГДОН[...]

Районой түб Ви[...] (Литва) оршодог оёд[...] када коммунис ажал[...] тиин нэрэ зэргэ олг[...] лай бүтээсэ дээшэл[...] дукциин үнэ сэн [...] талаар долоон жэлэй [...] һүүлшын жэлдэ хар[...] жээндээ тус фабрик[...] рилэгшэд хүрэһэн б[...] шад юрэнхы, техниче[...] саг үргэлжэ дээшэлү[...] нэй ашаар лэ ехэ бү[...] тэдэнэр хүдэлдэг.

Хүндэтэ нэрэ зэргэ[...] Литвагай 11 предпр[...] нэгэниинь энэ фабрик[...]

hургуулиин хуудаhан № 2

hУРАhАН КЛАССАА ЭРХИМ hАЙНААР hУРАГША БҮХЭН ДҮҮРГЭГ ЛЭ!

НОЙ ТҮРҮҮ БАГШАНАРАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭН...

й амаралтын үедэ ргажанай арба нэгэн hургуулиин 21 багша- вуч У. П. Осипова бо- ректор К. М. Шелков- багшадэй хүтэлбэри до- ургуулинуудта эхин hу- hайжаруулха хэмжээ- тухай» РСФСР-эй Гэ- ой министерствын за- ые яажа бэелүүлhэн ые, Липецкэ багшана- түрүү дүй дүршэлэй р дэлгэржэ байhые тайгаар шэнжэлбэ.

адаа 680 шабинартай классуудта hуралса- йнаар ябажа байhа- шанараараа нилээд инь элирбэ. Му- уралсалай жэлэй түрүү- дай туршада дээрэ hан hургуулиин эр- шанар Л. Д. Жукова, Терентьева ба бусад а. Тэдэнэр hуралсал ал хоёрой холбоое бэ- шангадхаа: түүхэ, ие шэнжэлэлгэ, ун- хэшээлнүүдтэ хизаар шэнжэлхэ материал- глэгдэнэ, тоо бодол- дбэри дээрэ хэрэглэг- нууд шэлжүүлэгдэнэ, түрүүшүүлтэй уул- уд үнгэргэгдэнэ, нью- оо шэнжэлхэ талаар экскурсинууд эмхид- , олониитэдэ аша ту- хүдэлмэриин мэргэжэл- агшад олоор дадхааг- бүгэдэ hургуулиин- ишье талаараа тэгшээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туhална.

Олохон багшанар үхибүүдые эрдэмдэ hургалгын арга дүршэлые шэнэдхэн нарижуулдаг байха юм. Дүршэлтэ багша Жукова Л. Д. хэшээлнүүдые үнгэргэхэдөө hурагшадай хэр ойлгоhонии шалгажа, гараhан материал дабталга ба шэнэ материал hайнаар ухамайлхыень суг ябуулжа шададаг гээшэ.

Л. Д. Жукова муугаар hурадаг шабинарта тусгаар туhаламжа үзүүлдэг. hуралсалай түрүүшын үдэрнүүдhээ үхибүүн бүхэнии, тэрэнэй абари зан, эрмэлзэл хүсэл, сэдьхэл, бэлиг шадабарие нарин нягтаар шэнжэлжэ эхилдэг. Хэрбээ hурагшын ямар нэгэн предмедээр гээгдэжэ захалбал, шалтагааниинь дары элирүүлжэ, түрэлхидтэйнь хамта hуралсалай тусгаар түсэб зохёодог. Иимэ аргаар тэрэ гээгдэнги hурагшые классайнгаа hайнаар hурадаг үхибүүдэй зэргэдэ түргэн саг соо жагсаадаг.

Үдэр бүри ажал хүдэлмэреэ ханамжатайгаар ба ухаамгайгаар эмхидхэн ябуулдаг ушарhаа нүхэр Жукова hүүлэй гурбан жэл соо өөрынгөө класста муугаар hурадаг hурагшадгүй байна.

Липецкэ багшанарай түрүү дүршэлые нүхэр Кравченко ажал хүдэлмэридөө шадамараар хэрэглэнэ. Тэрэ үхибүүдэй ойлгоhон эрдэмые бодото хэрэг дээрэ шалгадаг. Заахa материалые hонирхолтой болгохын тула hурагшадай дунда элдэб туршалгын хүдэлмэри ябуулдаг, предприятинуудай ажалай тоо болон баримтануудые дурсадаг байха юм. Мүнөө тэрэнэй хоёрдохи класста гээгдэдэг hурагшад үгы. Эндэхи эхин классуудай методическа нэгэдэлэй дүршэлтэ хүтэлбэрилэгшэ — педагог, эхин классуудай завуч У. П. Осипова тухай илангаяа тоггохо шухала. Суглаанууд дээрээ багшанар имагтал методическа шэнэ дурадхалнуудhаа гадна, өөр өөрынгөө дүй дүршэл, ажал хүдэлмэреэр hонирходог. Эхин классуудай багшанарай методическа нэгэдэл түрүү дүй дүршэлэй бодото hургуули боложо байнхай.

Гурбадахи четвертиин эхиндэ Усть-Баргажанай 11 жэлэй hургуулиин эхин классуудай багшанар өөрынгөө ажал хүдэлмэри болон арга боломжонуудаа шэнжэлхэтэйгээ хамта, 1961—62 онуудай hуралсалай жэлые хоёрдохи жэлээ класста hуутшадгүйгөөр үнгэргэхые эрмэлзэжэ, Баргажанай аймагай бүхы багшанарта ханданхай.

Д. Булнаев,
Бурядай ИУУ-гэй кабинедые даагша.

АЖАЛАЙМНИ ДҮРШЭЛ

Олохон hурагшад хоёрдохи жэлээ нэгэ класста үлэнэ. Энэ ушарай шалтагаанууд иимэ: багшанар муугаар ажаллана, hурагша бүхэнэйнгөө шадабари хабые шэнжэлжэ үзэнэгүй, хэшээлнүүдтээ ханамжатайгаар бэлдэнэгүй, гээгдэнги hурагшадта ёhотой туhаламжа үзүүлнэгүй, үхибүүдэй түрэлхидтэй бата холбоо байгуулнагүй. Дурсагдаhан дутагдалнуудые усадхабал, минии hанахада, хоёрдохи жэлээ нэгэ класста hуулга болихо.

Би өөрынгөө ажалай дүршэл тухай тобшоор хөөрэхэ хүсэлтэйб. Зааhан материалыемни ямар нэгэн hурагшын ойлгоогүй hаа, хэшээлэй hүүлээр класс соогоо гү, али гэртэнь тэрээндэ туhа хүргэдэг гээшэб. Дабталгын хэшээлдэ нэн түрүүн дунда зэргээр hурадаг hурагшадта асуудалнуудые табижа, жэшээнүүд дээрэ үндэhэлhэн дэлгэрэнгы харюунуудые хүлеэгшэб. Багшын туhаламжагүйгөөр үхибүүдэй өөhэдөө ухамайлдаг хүдэлмэринүүдые үгэхэ үедөө муугаар hурадаг hурагшадта илангаяа ехэ анхарал хандуулдагби.

Үхибүүдые номдо hайнаар hургахын тула багша хэшээлдээ ханамжатайгаар бэлдэхэ зэргэтэй. Жэшээлхэдэ, би хэшээлдэ бэлдэхэдээ тусгаар түсэб табигшаб. Хэшээл эхилхынгээ урда тээ hурагшадта ямар зорилготой байhыень тайлбарилан хэлээд тэдэниие анхаралтайгаар шагнуулдагби. Хэшээлэй дүүрэхэ үедэ гараhан шэнэ материалай ойлгогдоhонии шалганаб. Хэрбээ хэн нэгэнэй мууса ойлгоhон байбал, хэшээлэй hүүлээр тэрээндэ тусгаар туhаламжа үзүүлэгдэнэ. Дээрэ хэлэгдэhэн хүдэлмэрие үдэр бүри ябуулдаг гээшэб.

hуралсалые ажабайдалтай холбоотой байлгаха талаар, КПСС-эй XXII съездын материалнуудтай тэдэниие танилсуулха талаар мүн лэ оролдогшоб. Түүхэтэ съездын шиидхэбэринүүд совет багшанарай ажал хүдэлмэридэ тон удхашанартай. Манай парти, правительство эдир залуу совет үетэниие эрдэм номдо hайнаар hургажа, коммунис ёhoор хүмүүжүүлгэдэ халуун анхарал хандуулна. Шэнэ үеын хүниие алишье талаараа тэгшээр хүгжэн дэгжэхэ хэрэгтэ hургуулиин багшанар гол үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Тиимэhээ тэдэнэр эдэбхитэйгээр ажаллажа, hурагшадай нэгэ класста хоёрдохи жэлдээ үлэлгые усадхаха зэргэтэй. Минии hанахада, энэ хэрэг шиидхэхын тула бүхы арга боломжонууд бии байна.

Е. Зангеева,
Хэжэнгын дунда hургуулиин багша.

ИБҮҮН БҮХЭНДЭ ОНСООР ХАНДАХА

(Багшанарай суглаанhаа)

☆☆

дэ үзэгдэхэ материа- ибүүдтэ hонирхуулан а тухай асуудал ту- най hургуулиин баг- илээд анхарал хан- Үхибүүн бүхэнтэй hу- й үедэ тусгаар ажал тухай минии элидхэл боhон суглаан дээрэ элсэгдээ.

ье ушарта, hурагша- элтэшье табихадаа бүхэндэ онсо анхарал а гээшэ: класста хоёр- ааэнь hурагшые орхи- түлөө тэмсэлэй нэгэн арга мүн гээд элидхэл даhан байха.

ар hурагшадтай, мүн уд үхибүүдтэй ямар ри ябуулдаг тухайдаа гшанар тус зүблөөн уй дүршэлөө андалдан абалсаа. Математикын багша нүхэр Н. Б. Баяндуева hурагша бүхэнтэй юу хэхэ байhанаа уридшалан түсэблэдэг, эрхим сэгнэлтэ абагшадта бүри ехэ эрилтэ табидаг тухайдаа хөөрэбэ.

Багша нүхэр Н. У. Карпова: «2-дохи «А» класстамни 3 үхибүүд муугаар hурана. Хаба шадал соохононь туд тудтайнь зохистой ажал ябуулнаб»,— гэжэ мэдүүлбэ.

— Нэгэдэхи класста hураhаань эхилээд, ород болон бурят хэлээр шалгалтын хүдэлмэри бэшэхэдээ үхибүүн бүхэнэй гаргаhан алдуунуудыень тусхай тетрадь дээрэ буулгадагби. Тиигээд энэ алдуунуудаа хэр заhажа байhыень ходо хинажа байдагби, —гээд 3-дахи «А» классай багша нүхэр Е. Д. Кушеева хөөрэбэ. hуралсалай жэлэй түрүүшын хахадай дүүрэхэдэ 3—4 классуудта ород хэлээр болон арифметикээр hургуулиин дирекциин шалгалтын хүдэлмэри бэшүүлхэдэ, нүхэр Кушеевагай заадаг 26 hурагшадhаа 20-нь, «5», «4», 6 хүн —«3» гэhэн сэгнэлтэ абаа. Муу тоодо нэгэшье хүн ороогүй. Үхибүүн бүхэндэ нүхэр Кушеевагай тусгаар анхарал хандуулhанай аша үрэ энэ.

Тэрэшэлэн бусад багшанар hонирхолтой үгэ хэлэбэ.

М. Б. Ботоева,
Байкало-Кударын аймагай Корсаковай дунда hургуулиин багша.

ХАМТААРАА

-Удын № 1 интернат-hургуу- -дахи класста бүхэнhөө ша- лон үхибүүд абтаа бүүд олонтой бүлын үшэрhэн үхибүүд тэ- дунда олон. Энэ дүй дүршэлтэй баг- И. Сампиловада, хү- лэгшэ А. С. Перепано- шалгаhан байгаабди. түрүүшын үдэрhөө гээр ажаллажа ороо. Сампилова хорин нэ- жэлээ багшална. Тэ- хэшээлнүүд эмхитэй, лтой зохидоор үнгэр- минуташье бүхэниинь сордоггүй. Жэшээнь, ом уншахын урда тээ тэй хөөрэлдэжэ, ун- үедэ дайралдаха үгэ- шадамараар ойлгуул- тэд ходоодоо мэдүүлэл туршадаг, тиигэн рассказшье hанажа ушар тохёолдодог, мэ- удыншье уран хурса байна.

hэн үхибүүдэй бэеэ хүдэлжэ hурахын тула үлэгшэ нүхэр Пере- ээр оролдоно. Хэ- тэ тэрэ ходоодоо оро- агшадай ямараар hу- агшын ямар арга хэ- байhые шэнжэлдэг. ашаар заалга болон агын хүдэлмэри хоо- тта холбоотой болон- хибүүд хэшээлнүүдээ эрээ хүмүүжүүлэг- заалгагдана. Нүхэр а 17 жэл соо багшална. Багшуулда түрэhэн эхэ шэнги урин налархайгаар хандажа, тэдэнэй ажалша бэрхэ, арюун сэбэр ябахын, бэе бэедээ туhалдаг, нүхэрэй ёhoор хандадаг байхын түлөө аргагүй оролдодог. Мүн хэшээлнүүдтээ бэлэдхэхэдэнь, классhaa гадуур уншалга үнгэргэхэдэнь гү, али олоороо кинодо, экскурсида ошоходонь, наада эмхидхэхэдэншье саг үргэлжэ ударидадаг байха юм.

Бүхы hургуули доторoo дурсагдаhан класс эрхим тоодо ороно. hурагшадынь булта hайнаар hуралсахаhaa гадна, бүхы талаараа түрүү зэргэдэ ябадаг. Байрын таhагууд соонь ходоодоо арюун сэбэр байдаг. Энэ талаар басагад илангаяа шалгарна. Хүүгэдынь бүгэдэ ажалда ехэ дуратайнууд, ажаллахадаашье бэрхэнүүд; класс, байрынгаа таhалганууд доторхиие үзэмжэтэй зохидоор хуряадаг. Басагад угалза оёно, хүбүүд уран гартанай кружогто хабаадалсажа эхилхэнь.

Гадна тэдэнэр сүлөөтэй сагтаа хатар наадажа, дуу дуулажа, шүлэг хэлэжэ hурадаг. Уран hайханай харалга дээрэ бүхы hургуули доторoo түрүүшын hуури эээлжэшье гараhан байха.

Колхознигой хүбүүн — Бамбацырен Раднаев, хүдэлмэришэнэй басаган Наташа Доржиева, Люда Дандарова болон бусад гансал эрхим hайн сэгнэлтэтэйгээр hурадаг.

Баhа эдир дүүнэрээ 6-дахи классайхид шефтээ абанхай. Октябрятануудай вожатанууд Таня Ильина, Женя Базаржапова, Сэсэгма Ламуева, Соня Очирова гэгшэд хүмүүжүүлэгшэдэ илангаяа ехэ туhа хүргэдэг.

Багшанар С. И. Сампиловагай, А. С. Перепановагай классай үхибүүд hураха, хүдэлхэдөөшье, амархадаашье иимэ бэрхэнүүд лэ даа.

К. А. Олзоев,
Улан-Удын № 1 интернат-hургуулиин багша-методист.

РАГ ДЭЭРЭ: **Улан-Удын интернат-hургуулиин багшэ С. И. Сампилова А. С. а хоёр хүдэлмэриин сэб хамта зохёожо hуу-**

А. КУРТИГАЙ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Хэжэнгын дунда hургуулиин эдир пионернүүд СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, солото хонишон Цынгэ Буянтуевтай уулзажа байна.**

Ц. ДАШАГАЛСАНОВАЙ фото.

ЭДЭБХИ ОРОЛДОЛГЫН ХҮСӨӨР...

Багша Н. А. Тулусоева үшөө эдир наhандаа Бурят Янгут (Осар) нютагтаа hуража ябахадаа түрэл хэлэнэйнгээ барагдашагүй баян, хүгжэм шэнги уян аялгатай байhаниинь ойлгожо абаhан. Имагтал тиимэ тула бурят хэлээрээ дээдэ hургуули дүүргээд, мүнөө амжалтатай хүдэлжэ байна.

...Бурят хэлэ болон уран зохёолой тусхай кабинет соо юhэдэхи классай хэшээлдэ hуунабди. Ленин багшын, Доржи Банзаровай болон Х. Намсараев, Солбонэ Туя, Ц. Дон, Б. Абидуев болон бусадай зурагууд тус таhалгые гоёон шэмэглэнэ. «Бурят литература болбол советскэ олонациональна литературын таhаршагүй хубинь мүн» гээд доогуурнь аржытар бэшээтэй.

Мүн бусадшье hонирхолтой түхеэрэлгэнүүд олон.

Хэшээл жанхэни сэбэр бурят хэлэн дээрэ үнгэргэгдэнэ. Урда хэшээлдэ үзэhэнөө үхибүүд тодо hонороор хөөрэжэ үгэнэ, мүн заримдаа шүлэгүүдые сээжээр хэлэнэ. Ажаглахада түрэлхи хэлэндээ түрбэлгүй дуратайнууд. Үзэhэн уншаhан тухайдаа хөөрэхэдөөшье шударгы бэрхэнүүд.

Нүхэр Тулусоева эгээ мүнөө Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй дунда hургуулида багшална гээшэ. Тиихэдээ 1958 онhoo хойшо нэгэшье hурагшань «хоёр» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр тарадаггүй.

— Мүнөө жэл табадахи класстамнай хэдыхэн үхибүүд хангалтагүйгөөр hурана. Бэлэдхэл муутайнууд байшоо ха даа. Жэлэй hүүлдэ булта таараан лэ hайн сэгнэлтэ абадаг болохо байhандань hэжэглэнэгүйб. Зүгөөр ажаллаха, ажаллахал хэрэгтэй даа,—гээд Надежда Арсентьевна мэдүүлнэ.

Теэд ямар аргаар иимэ нэгэшье «голодоhогүйгөөр» хүдэлдэг байhанайнь ушар шалтагааниие элирүүлхын хойноhoo оролдобобди.

Сэхыень хэлэхэдэ багша нүхэр Тулусоева нэн түрүүн бурят хэлээ, литератураяа тон hайнаар мэдэдэг, хэшээлнүүдээ ехэ hонирхолтойгоор үнгэргэдэг. Тиихэдээ али бүхы шэнэ аргануудые нэбтэрүүлхын хойноhoo оролдодог байха юм. Жэшээнь, бурят хэлэ hайтар шудалуулхын тула үзэжэ байhан дүримөөрөө класс соогоо хэдэ хэдэн үгэнүүдые hануулжа гү, али хэлэжэ үгөөд, шэнжэлэл хүүлдэг, тиигээд шалгажа, сэгнэлтэ табидаг заншалтай. Гадна ород хэлэнhээ оршуулга хүүлээд, тэрэниие бодотоор хэрэглүүлдэг. Жэшээнь, «Ленин бурят поэзидэ», «Сагаалган» гэhэн лекцинүүдые 9-дэхи классай hурагшадаар оршуулуулаад, радиогоор тусхай дамжуулга эмхидхээ. Тиихэдэнь үхибүүд хэhэн ажалайнгаа үрэ амталжа, улам абьяастай болоно бшуу. Тэрэшэлэн бусадшье классай үхибүүдородhoo бурят хэлэн дээрэ, бурядhaa ород хэлэн дээрэ оршуулгануудые хэжэ туршадаг. Мүн бурят хэлэн дээрэ ямар-нэгэн зохёол уншуулаад, удхыень хөөрүүлhэнэй hүүлдэ зурагуудые зуруулдаг. Жэшээнь, Ж. Балданжабоной «Манай сад» гэжэ рассказаар табадахи классайхид тиимэ хүдэлмэри дүүргэhэн байха юм. Гадна зураг зураhанай удаа сочинени бэшэдэг заншалтай. Табадахи классайхид «Алтан таряан» гэжэ зураг бэлдээд, «Совхозой алтан таряан» гэжэ темээр багахан зохёол бэшээ. Игэхэдэнь үхибүүд хараhан үзэhэн юумэеэ бүхөөр хадууржа, түрэлхи хэлэн дээрээ уран гоёор үгүүлжэ, бэшэжэ hурадаг байна. Үгышье hаа, жэшээнь, 5—6-дахи классайхид литературын хэшээлдэ уншаhанаа грамматикын урогто сочинени болгон бэшэдэг.

— Табадахи класста багшалхада илангаяа ехэ ажалтай. Тэдэнэр юундэшьеб абтаhан үгэнүүдтэ алдуу олоор гаргадаг. Тиимэhээ энээн тушаа жэлэй эхинhээ эсэстэнь хүрэтэр ехэ анхарал хандуулдагби. Жэшээнь, түргэн «а» аялган hүүлтэй абтаhан үгэнүүдые олоор hанаад, нэгэшье алдуугүйгөөр бэшэhэн хүндэ эрхим сэгнэлтэ табигшаб, —гээд нүхэр Тулусоева хөөрэнэ.

Али нэгэ hаа, 7-дохи классуудта нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые үзөөд байхадаа, hурагшадта гансал шухала мэдүүлэлнүүдые хэлэжэ үгөөд, hүүлээрнь нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые өөhэдөөрнь hануулhан-гү, али hөөргэдүүлжэ, иимэ мэдүүлэлнүүдые бэшүүлhэн байха юм. Мүн ганса союз хэлэжэ үгөөд, шухала, нүхэсэл мэдүүлэлнүүдые зохёохыень даалгадаг.

Имэрхүү арга хэрэглэhэнэй ашаар hурагшад алдуугүйгөөр бэшэдэг болоно, үзэhэн зүйлнүүдээ бата бэхеэр ойлгон абана.

Хэшээл соогоо иимэ юумэ хэхэhээ гадна, нүхэр Тулусоева классhaa гадуур ябуулагдаха хүдэлмэри тушаа ехэ анхарал табидаг. Жэшээнь, бурят хэлэ болон литературын кабинет соонь уран зохёолой тусхай булан эмхидхэгдэнхэй. Тэндэнь программын ёhoор уншаха номууд булта шахуу бии. Тиимэ библиотекэ үхибүүд өөhэдөө үүсхэл гаргажа суглуулhан. Хэрбээ ямар нэгэн номой дутабал, тэдэниие аймагай библиотекэhээ асаржа уншадаг. Библиотекариинь—8-дахи классай hурагша нүхэр В. Бальдируева уншагшадтаа ехэ эрилтэтэйгээр хандадаг, абаhан номуудайнь удхые асуудаг.

Тэрэ буландань «Манай hониннууд» гэhэн гаршагтай тусхай хабшаг дотор «Бурят үнэн» газетэдэ толилогдоhон Түнхэнэй аймагта хабаатай статьянууд, «Мархайн аша Тархай», фельетонууд, уран зохёолнууд шэдээтэй байдаг.

Гадна дунда hургуулиин эдир поэдүүдэй— уран зохёолой кружогой гэшүүдэй шүлэгүүд машинка дээрэ сохигдоод, амяар амяраа хуудаhанууд болгогдон соссологлонхой. Хэдэхэн жэлэй саада тээ Хэрэнэй дунда hургуули дүүргэhэн—багшанарай институдай студент Л. Тапхаевай, механизатор М. Цыреновэй, колхозник Б. Цыбиковэй, хонишон Н. Макарова болон бусадай шүлэгүүдээр энэ зузаан альбом эхилнэ.

Уран зохёолой кружогойхид бурядай эрдэмтэд Д. Банзаров, Г. Цыбиков, революционер П. Балтахинов, мүн республикын искусствын элитэ ажал-ябуулагшад тухай лекцинүүдые шагнажа, юрэнхы мэдэсээ үргэдхэдэг байхаhaa гадна, совхозой фермэнүүдтэ ошожо, зүжэг харуулhан, шүлэгүүдые уншаhан, шэнэ дуунуудые гүйсэдхэhэн байха юм. Тиихэдээ хүдэлмэришэд, түрэлхидэй зүгhөө ехэ магтаал hайшаалда хүртөө.

Мүн аймагайнгаа «Красное знамя» газетэдэ арадай аман зохёолоор литературна хуудаhа толилhон, Хоца Намсараевай дурасхаалда зорюулhан тусхай вечер үнгэргэхэ зуураа, бурят хэлэн дээрэ гараhан 100 гаран номуудые худалдаа.

«Эрдэм» гэжэ бүхы дунда hургуулиин нэрэhээ уран зохёолой ханын hонин гурба hарадаа нэгэ дахин гарадаг. Эндэ hурагшад Б. Арданов, О. Агунова (харюусалгата редактор), Манзарова, Махаева болон Дондокова гэгшэд илангаяа эдэбхитэйгээр хабаададсадаг. Тэрэшэлэн 5—7—8-дахи классууд туд тустаа уран зохёолой ханын газетэнүүдтэй.

Классhaa гадуур дурсагдаhан хүдэлмэри эмхидхэhэнэйнь ашаар нүхэр Тулусоевада заалгадаг үхибүүд хэшээлдээ үзэhэнөө улам hайнаар шудалжа, түрэлхи хэлээ бодотоор хэрэглэхэдээ булта жэглэ hайнаар hуралсана ха юм даа.

Багша нүхэр Тулусоевагай баян дүй дүршэл, үүсхэл оролдолго ехэ hонирхомоор.

Р. ЦЫБИКОВ.

> **Ургажа байгаа үетэниие эрдэмдэ hургаха, хүмүүжүүлхэдэ таатай зохид эрхим hайн байдал бии болгохо.**
>
> *КПСС-эй Программаhaa*

ЗАНШАЛТА УУЛЗАЛГА

hаяхан манай Гүндын дунда hургуулиин багшанар, 7—10-дахи классуудай hурагшад энэ hургуули үни дүүргэhэн олон нүхэдтэй уулзаба. Тус заншалта уулзалга баясхалантайгаар үнгэрөө. Хэзээ хада hурагша ябаhан хүнүүд түрэл hургууляа эрьежэ, багшанараа амаршалан хүндэлбэ. Тэдэнэр баран ажабайдалай дардам харгыда гаража, элдэб мэргэжэл шудалжа, ажал хүдэлмэриин жолоо баринхай. Манай hургуули дүүргэhэн хүнүүдэй дунда ажалдаа шалгаржа, амжалтатай ябажа байhан нүхэд олон. Тэдэнэй дунда тугал бүхэнэй шэгнүүр сүүдхэ соо 700—800 граммаар нэмээhэн совхозой hаалишан Зоя Пляскина, гахайшад Надежда Григ ба Эмилия Сидук, 1961 ондо үнеэн бүриhөө 1689 литр hү hаажа, мэдээжэ болоhон hаалишан Марья Юндунова, Исингын совхозой комсомол-залуушуулай гүүртые даагша Цыренжап Дугданов.

Уулзалга дээрэ манай hургуули дүүргээд, мүнөө университет, институт, техникум болон училищинуудта эрдэмээ дээшэлүүлжэ байhан хүнүүд мүн лэ үсөөн бэшэ.

Тоггоhон сагhaa хойшо Гүндын дунда hургуули хамта дээрээ 126 hурагшадые болбосоролой аттестадтай болгоо. Тэдэнэй дунда Галина Зайцева илангаяа шалгараа. Тэрэ Улан-Удын багшанарай институт эрхимээр дүүргээд, мүнөө аспирантурада hуража байнхай.

Багшанар хүмүүжүүлhэн hурагшадайнгаа ажал хүдэлмэридөө, hуралсалдаа амжалта түйлажа байhандань үнэн зүрхэнhөө баясажа, эндэ ерэhэн нүхэдөө амаршалба.

Е. Цыдыпов, Яруунын аймагай Гүндын дунда hургуулиин директор.

БАГША ТУХАЙ ОНЬhОН ҮГЭНҮҮД

1. Багша hайнтай багашуул hайн.
2. Зүрхөөрөө хараагүй hаа, Нюдөөрөө харахагүй.
3. Шударгы хүн шулуу буталжа, таряа ургуулха.
4. Хүн hурадаг юм, hүр hунадаг юм.
5. hургангүй hургаагшье отолуулхагүйш.
6. Ажалдаа бэрхэ багша, Ашыень харюулха hурагша.
7. Ажалда атаржаха, Хүдэлмэридэ хүдэржэхэ.
8. Шадамар багшын Шабинар бэрхэ. Шата дамжан hураха.

РЕПОРТАЖ

ГҮРЭНЭЙ ШАЛГАЛТА ЭХИЛЭЭ

Улан-Удын хүдөө ажахын институтда 2500-гаад студентнэр хаа хаанаһаа һурадаг. Тус институт дүрбэн факультедтэй: зоотехническэ, ветеринарна, агрономическа, технологическа, барилгын, механическа, технологическа факультет гурбан отделенитэй юм.

Тэрэ тоодо зоотехническэ факультедэй табадахи курсда һуралсажа байһан 96 студентнэр һаядаа гүрэнэй шалгалта барижа, эрдэмтэ зоотехнигүүдэй нэрэ зэргэтэй боложо гараха байна. Тэдэнэй дундаһаа 48 хүниинь манай республикын колхоз, совхозуудта хүдэлхэ, мүн Читын областьдо 18 хүн, Эрхүүгэй область — 27 хүн ошохо юм. Тиихэдэ Дунда Азиһаа хоёр корей яһанай хүбүүд: Сергей Тен, Борис Ким гэгшэд, Украинаһаа—Оля Цикало һурана. Тэдэнэр һаяхан политическэ экономёор түрүүшын шалгалта үгөө.

Энэ институт 16-дахяа зоотехнигүүдые һургаад гаргахань. Тус факультедэй декан Василий Николаевич Мададаев иигэжэ хөөрэнэ:

— Иигээд хэдэн хоногһоо хүдөө ажахын 96 мэргэжэлтэд диплом абаад, арюун һайхан ажалай харгыда гарахань гээшэ. Эдэмнай коммунизм байгуулха асари ехэ Программые, КПСС-эй XXII съездын шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлэлсэжэ шадаха эрдэмтэ мэргэжэлтэд байһанааа харуулха бэзэ гэжэ һанагдана. Институтда олоһон эрдэм бэлигээ, мэргэжэл шадабаряа ажал хүдэлмэри дээрэ зүбөөр хэрэглэн, амжалта туйлагты гэжэ юрөөхэ байнабди.

Энэ факультедтэмнай ленинскэ стипендиат Цыбикдоржо Ринчинов табан жэлэй туршада нэгэшье дахин табанһаа доошо сэгнэлтэ абажа үзөөгүй, эрхимэй эрхим һурагша юм.

— Би дипломоо абаад, түрэл Онохойнгоо совхоздо ошожо хүдэлхэ эрхэтэй болохоб. Хүдэлхэ зуураа табан жэл соо үзэһэн эрдэмээ харюулхаар, нэн түрүүн мэдэһэн ойлгоһоноо ажалтай холбохын түлөө оролдохоб,— гэжэ И. Ринчинов баяртайгаар хөөрэнэ.

Зураг дээрэ: 1. Дарима Будаева, Нина Бурлакова гэгшэд шалгалтаяа барихаяа орохонь. 2. Нүхэр Ринчиновые шалгалта, бариһанайнь һүүлдэ бэшэ студентнэрынь амаршалжа байна.

С. Балдуевай фото, текст.

Хэблэл тараалгын бэрхэшүүл

Яруунын «Победа» колхозойхид айл бүхэнииe газетэ, журналтай болгохо гэһэн үүсхэл гаргаа бэлэй. Тэрэнэй ашаар аймагайхид хэблэл тараалгаар республика соогоо һайн дүн харуулаа. Мүнөө дунда зэргээр 1000 хүндэ 644 хэһэг газетэ, журнал хүртэнэ.

Дамдин Очирович Тарбаев һүүлэй табан жэлэй туршада Закаменай «Байкал» колхозой гэшүүдэй дунда хэблэл тараадаг, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулдаг эдэбхитэ мүн. Энэмнай мүнөө жэл хүдөө ажахын газетэ, журналнуудые олоор захюулаа. Эндэ айл бүхэн 2—3 хэһэг газетэ, журналнуудые абадаг.

Хэблэл тараалгада Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Бадма Мангутович Мангутов, мүн эндэхи XXII партсъездын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельдэ Должит Эрхэтуевна Эрдынеева гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Зэдын аймагта Константин Самбуевич Доржиев шалгараа. Мүн «Дружба» колхоздо нүхэр В. П. Ломухин, «Коммунизмда» нүхэр Дарицыренов Дамба Бударович гэгшэд олон газетэ, журнал тараагаа.

Бичурын Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо нүхэд Сафонова, Богидаева гэгшэдэй ажал магтахаар.

Н. Хазагаев.

„Зөөлэн алтанай" эзэд

Мүнөө убэл «зөөлэн алтанай» эзэд-ангуушад олзо ехэтэй. һүүлэй мэдээгээр республика дотор 14014 булгаи, 254437 хэрмэн болон бусад ангай арһа гүрэндэ тушаагдаа. Тиихэдэ гансахан Хойто-Байгалай аймагай ангуушад 3198 булга, баргажанайхид 1700 булга баряа. Эндэһээ нүхэд Зарубин, Мясников, Алексеев, Малыгин болон бусад шалгараа. Баунтынхид—1674 булга, түнхэнэйхид мянга гаранииe тушаагаа.

Закаменай ангуушад 68296 хэһэг хэрмэнэй арһа гүрэндөө худалдаа.

Д. Колмаков.

һаалишан хүбүүн түрүүлһээр

«Знамя Ленина» колхозой һаалишад мүнөө жэлдэ үнеэн бүхэнһөө 1800 литр һү һааха уялгатай. Январьда 3-дахи фермын һаалишад үнеэн бүхэнһөө 125 литр һү һаагаа. Түрүү һаалишад П. Чимытдоржиева, М. Будаева, Петр Иванов гэгшэд үнеэн бүриһөө 134—141 литр һү һаана.

Дүрбэдэхи фермын һаалишад хүршэнэрһөө гээгдэхэгүйн түлөө оролдоһоор. Эндэ Суулгын дунда һургуулида һуража 7-дохи класс дүүргэһэн залуухан хүбүүн Жамсаран Дашидоржиев һаяхан һаалишан болоошье һаа колхоз соогоо түрүүлһээр. Энэмнай үнеэн бүриһөө 193 литр һү һаагаа.

Д. Дашинимаев.

Мухаршэбэр.

БУРУУНУУД БУЛШАНТАЙ

Бичурын Ждановай нэрэмжэтэ колхозой Хаяагай фермын 103 буруу тугалнуудые дүй дүршэлтэй малшан Мыдэгма Зандакова харууһалдаг. Тэрэ малнуудаа оролдосотойгоор харууһалһанайнгаа ашаар толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхын 700 граммһаа доошолуулнагүй. Тиигэбэшье, болохоёо байгаа Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ малнуудайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 800 граммаар нэмээхэ зорилготой.

Б. Банзаракцаев.

Гал түлингүй мяха шанажа болохо гү?

Сүл губи газарай халуун эльһэн соо шубуунай үндэгэ булаа һаа, тэрэ дороо болодог юм гэжэ хэншье мэдэдэг. Зүгөөр байгаалиин халуун элшэ хүсые хэрэглэн, мяха түргэнөөр шанажа, эдеэ хоолой юрын дабһа хэрэглэнгүйгөөр тэрэниие дабһалха аргатай гү? Аргатай.

Зүүн Алжирай Хамам Мескутин гэжэ нютагта хододоо бусалжа байдаг халуун булаг бии юм. Иимэ уһа руу түүхэй мяха хэхэдэ, хэдэхэн минутын туршада соо болодог, тэрэниие дабһалһанай хэрэггүй. Ушарынь тус уһан өөрөө дабһатай байдаг.

Экономическа газетэһээ.

ҮЛҮҮ ХАРАЖА, БУЛУУ ХИМЭЛЭЭШЭД

«Оронгын татуур гүнзэгыншье һаа,

Унаган борым хоолойсоо» гэһэн дуу мэдээ, дуулаагүй хүнүүд хомор байха. Оронго гээшэмнай уужам, элдин тэнюун нютаг юм даа. Эндэхи үргэн талаар үбһэ ногоон, арбай тарян үнгэтэн ургажа, баян дайдыень шэмэглэнэ.

Тиимһээ тиитэр «Улаан Оронго» колхоз мүнөө жэл малай эдэншээр тиимэш элбэг бэшэ, арай шамайхан үлжүүритэй, ниитынгээ малые нигэн тиигэн ондо оруулха арга бэдэрнэ.

Халуун намараар, хашараг бурууннуудай халуулаадүйлэһэн. Колхозой гурбан «сэсэшүүл» хамтаршоод, халые урбуулжархихаһаа наагуур гоё гоёор, бардам бүдүүнээр хөөрэлдэжэ байба. Эндэмнай ямар тиимэ «сэсэшүүл» байгааб гэжэ оронгынхид гайхажа болохо, Бадмажап, Пурба, Ширап-Сэнгэ гурбан гээ һаа тухайлхал байха. Эдэ эгээ тиимэшье үүхи уладууд бэшэ, яһала һүбэлгэн хүнүүд юм. Тэдэ гурбанай сэсэ буляалдажа шиидхэһэн асуудал хэндэшье таагдаагүй.

Эдэ гурбан «сэсэшүүлнай» юун тухай хөөрэлдөөб гээд бага һонирхуулна. Тэдэнэй нэгэн канава хаалта һэтэлһэндэл, хүнэй һанаа заяанда ороогүй юумэ һүбэгшэлжэ, тэрэ һэтэрхэй хударуу «уһа» табижархиба:

— Битнай болохотойхон лэ юумэ бодоод байнаб.

— Зайл һэн бэзэ: хөөрыш!
—Хашараг, бурууннуулаа хайшан гээд ондо оруулха гэжэ байнат?

— Тэрээн тухайш үшөөл юумэ бодогдоогүй.

— Байгтыл ши даа. Олон юумэ бодолтогүй, эрсэхэн нюдээ эмнигэс гэхэдэл бүтэхэ хэрэг.

— Яагаа орёохон юумэ хэлэжэрхибэ гээшэбши?

— һаа-һаа, таагыт даа! Нүгөө хоёрынь хэлээ хүшүүргэдүүлһэн юумэндэл, амаа ангайлдан тээлмэрдэшоод һуубад.

— Хамнайдамнай хашараг, бурууннуудай гүүртэ байна гээшэ. Тэндэхэнэш тэжээлгэшхёод, ташаагаа тулажа ябахада хэншье мэдэхэгүй ха юм.

— Тад-тай, хэрэггүй юумэ бү хэлэ.

— Шамаяа эрэ хүн гэжэ һанаалби. һүүдэрһээ айшаха аад лэ хаана ябаа хүмши.

— Хамтын малай тэжээлээр үмсынгөө хашарагуудые тэжээлгэхэ гэжэ гү?

— Газар дуулаг, гахай шагнаг ехэ. Эндээ гэжэ хэлсэхэдэ Бадмынгаа Норбо-Самбуда шэбэд гэхэдэ бүтэхэ хэрэг.

— Аргадаагүйдэ арсахал, тэрэш.

— Юунэй аргадалга хэрэг болобоб. Сагаан толгойтые табижархихадаа тэрэш үгэдөө оруулхал байха.

— Ямар сагаан толгойтые?

— Магазинайнгаа сагаан толгойтые мартаа гүт. Тэрэмнайл манайш баруун гарые барисалдуулха, баатар зориг түрүүлхэ юумэн байна гээшэ.

— Нээрээш зүйтэй юумэ хэлэжэрхибэ хаш: Колхозой үставай ёһоор эдэ хашарагуудшни үлүү хараалагдаад байһан мал.

—Тиимэл гүйгүү. Бурууннуудаа булшантайгаар, хашарагуудаа харьтитайгаар ондо оруулаад байгаа гээшэгшэ һаа, һанаһанаа абаха, һарбайһанаа барихаш. Норбо-Самбудаш дооходуур нэгэ юумэ алхуулжархихада шахаһанайнгаа хүлһэ, хараһанайнгаа харюу абаха.

«Гургалдайн гурбан сэсэнэй» хөөрэлдөөн үнгэрһөөр дүрбэ, таба һара болоо. Энэ үе соо Бадмажап Бадмацыренов, Пурбо Ринчинов, Ширап-Сэнгэ Санжиев гэгшэдэй гурбан хашараг колхозой ниитын малай тэжээл нилээд хороолсоо, нормынь хаһалсаа. Теэд колхозой малай нормо хаһалсаһан хашарагууд зэмэтэй бэшэ ааб лаа. Мал тууһан тээшэ ябаад, үгэһэн лэ юумэ эдеэд байгаагүй гү.

«Тогод шубуун модон тээшээ, тохир хурган аман тээшээ» гэжэ дэмы хэлэгдээгүй. Үмсын гэхэдэ үлөөбхилөөд, хамтын гэхэдэ хайша хэрэгээр ябадаг хүнүүд үшөөл бии гээшэ. Тэдэнэй үрөөһэн бөөринэр Бадмацыренов, Ринчинов, Санжиев гэгшэд хайшаахан уладууд хаб? Хаража үзэлтэй болоол ха.

Колхозой хамтын мал харууһалха харюусалга толгой дээрээ даажа байгаад, малайнгаа хоолойһоо эдихэ юумыень ношоходоо Норбо-Самбуу юу бодоо хаб?

Болоһон ушар тухай хэлэһэнһээ хойшо дутуу дуугараад, дуугай юундэ һуухамнайб! «Нюу нюутар нюрганай забһараар, хабша хабшатар хабһанай забһараар бултайдаг» гэжэ хэлсэгшэ һэн бэлэй. Эгээл тэрээхэн нюуса халаа колхозой хоёрдохи бригадын тоо бүридхэлшэ Аюшын Жамьянай нюурта гараба. Энэ нүхэр артелиингээ малай эдилгээр дуталдажа байхада үлэ мэдээшэ болоод, үмсын малые далдалалсаба гэхэ.

«Үбһэнэй үедэ үлгыдэ, үүсын үедэ тэбшэдэ» һуулдадаг хүнгэн мүрөөр үлүү хаража, булуу химэлээшэнэй улаа нюурынь олоной урда харуулжа, зоной урда зогсоогты.

Мархайн аша Тархай.

ЯАРМАГ ҮНГЭРГЭГДЭХЭНЬ

Республикын Министрнүүдэй Совет байгша оной мартын 10-һаа 20 болотор Улан-Удэ городто республиканска яармаг үнгэргэхэ гэһэн тогтоол батална.

Тус яармагта олохон колхоз, совхозууд хабаадажа, 200 тонно мяха, 900 центнер һү, 500 тонно хартаабха, 300 мянган үндэгэ болон бусад эдеэ хоолой зүйлнүүд ехээр худалдахань. Сэлэнгын, Бичурын, Баргажанай аймагууд илангаяа ехээр продуктнуудые худалдаанда табиха юм.

ШЭНЭ ТРАКТОР

Түргэнөөр ябадаг «Т-74» маркын түрүүшын гусеничнэ тракторнууд Харьковай тракторна заводто бүтээгдэжэ, хабсаралгын гол конвейерһээнь бууба. Харьковай «Серп и молот» гэжэ мотор бүтээдэг заводой олоор гаргадаг болоһон «СМД—14» маркын мотор тус тракторта табигданхай. Энэ мотор тракторна заводой урда тээнь бүтээжэ, «Т-75» маркын трактор дээрэ тодхоһон мотортой адли, 75 моринoй хүсэтэй аад, шэгнүүрээрээ тэрээнһээ нилээд хүнгэн юм.

Хилын саанаһаа

Арадай арми—ГДР-ые сахин хамгаалагша

БЕРЛИН, мартын 1. ТАСС-эй корреспондент К. Саввин мэдээсэнэ:

Германиин Демократическа Республикын ажалшад Арадай национальна армиин бии болоһоор 6 жэл гүйсэһэнэй ойе мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна. ГДР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөө сагай арми болгогдонхой. Солдадууд, унтер-офицернүүд, офицернүүд, политическэ сэрэгэй эрхим бэлэдхэлтэй юм. Олон подразделенинүүд сэрэгэй, политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлажа, энэ гайхамшагта ойе угтажа байна.

ГДР-ые сахин хамгаалга— түүхэтэ зорилго мүн. Энэ хадаа немецкэ хүдэлмэришэн ангиин, манай арадай патриотическа хүсэнүүдэй нангин уялгань болоно гэһэн лозунгтой баяр ёһолол суглаан үсэгэлдэр Берлиндэ болобо. Арадай национальна армиин 6 жэлэй ойдо зорюулагдаһан суглаанда ГДР-эй ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэд, Арадай национальна армиин сэрэгшэд, хүдэлмэришэдэй дайшалхы дружинануудай гэшүүд хабаадалсаба.

Мүн тэдэнэй дунда СЕПГ-гэй ЦК-гэй, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй гэшүүд, Арадай палатын түрүүлэгшэ И. Дикман, дипломатическа корпусой түлөөлэгшэд, Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Нэгэдэмэл Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй главна командалагша, Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко, СССР-эй оборонын министрын нэгэдэхи орлогшо, Советскэ Союзай маршал М. В. Захаров, Германида байдаг совет сэрэгүүдэй главна командалагша, Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев гэгшэд тэндэ байба.

КПСС-эй XXII съезд бүхы хүн түрэлтэнэй урда гайхамшагта зорилгонуудые нээжэ үгөө. Иимэ оршон байдалда Арадай национальна армиин 6 жэл гүйсэһэнэй ойе бидэнэр һайндэрлэнэбди гэжэ ГДР-эй Национальна оборонын министр, армиин генерал Г. Гофман элидхэл соогоо тэмдэглээ. Коммунис байгуулалтын Программа, XX зуун жэлэй үедэхи энэ Коммунистическэ манифест коммунизмда орохо, бүхы арадуудай амгалан тайбан, жаргалтай байдалтай болохо харгы замые гэрэлтүүлжэ үгэнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ГДР хадаа амгалан байдал тогтоохо, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулараулха зорилготой гэжэ министр тэмдэглэбэ. Тиимэһээ бидэнэр бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряахын түлөө тэмсэнэбди. Буу зэбсэг хуряаха асуудалаар Женевэдэ зарлагдаха зүблөөндэ 18 гүрэнүүдэй правительствонуудай толгойлогшонор хабаадалсаха ушартай гэһэн нүхэр Н. С. Хрущевой дурадхалые бидэнэр һайшаанабди. Тэрэ суглаае иигэжэ эхилээ һаа, бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха хэрэг амжалтатайгаар ябуулагдаха һэн.

ГДР-эй Арадай национальна армиин зургаан жэл соо оршожо байха үедэ эб найрамдал тогтоохо, Бонной сэрэгэйхидэй ээрхэг түримхэй һанаашалгануудта харюу үгэхэ талаар горьтой амжалтанууд туйлагдаа гэжэ Г. Гофман хэлэбэ. Манай социалис гүрэнэй бэеэ хамгаалха хэмжээ-ябуулганууд хэндэшье аюул тохёолдуулнагүй. Гэхэтэй хамта ГДР-тэ социализмын илаха хэрэгтэ һаалта татаха, тиигэжэ шэнэ дайн байлдаа эхилхэ һэдэлгэтэй хүнүүдтэ энэмнай уридшалан һануулга болоно бшуу.

Удаалуулан Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев үгэ хэлэбэ. Бүлэг совет сэрэгүүдэй, сэрэгэй соведэй бүхы сэрэгшэдэй зүгһөө И. С. Конев энэ ойтойнь дашарамдуулан Арадай национальна армиин сэрэгшэдые үнэн зүрхэнһөө амаршалба. Совет сэрэгшэд өөрынгөө интернациональна уялгада хэдыдэшье үнэн сэхэ байха гээд маршал Конев найдуулаа. Совет сэрэгшэд ГДР-эй ажалшадтай, Арадай национальна армиин сэрэгшэдтэй хани барисаагаа саашадаашье бэхижүүлхэ гэжэ Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев мэдүүлбэ.

Тайвань заабол сүлөөлэгдэхэ

ПЕКИН, мартын 1. (ТАСС). Тайвань арал дээрэ байрлаһан американецуудта эсэргүү восстаниин болоһонһоо хойшо 15 жэл гүйсэһэнэй ойтой дашарамдуулан, Шанхайда, Гуанчжоуда, Люйдала, Хитадай бусад городуудта суглаан болобо.

Тэндэ үгэ хэлэһэн хүнүүд американска империализмые сэхэ шууд шүүмжэлэн буруушаагаа гээд Синьхуа агентство мэдээсэнэ. Американска империализм Хитадай газар болохо Тайвань аралые эзэмдэээд, тэндэхи хүн зониие даражажа, мүлжэжэ байна бшуу.

Тайванай демократическа автономиин Шанхайдахи таһагай түрүүлэгшэ Се Сюе-тан тэндэ мэдүүлгэ хээ. Бүхы хитадууд, тэрэ тоодо Тайваньда ажаһуугшад «хоёр хитадые» бии болгохо гэһэн политика сэхэ шууд буруушаана гэжэ тэмдэглээ. США болбол Тайвань аралые хэтэ мүнхэдөө эзэмдэжэ байхын зорилгоор иимэ политика ябуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тайваниие Эхэ орондонь бусааха гэһэн тэндэхи хүн зоной хүсэл зорилго заабол бэелүүлэгдэхэ гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

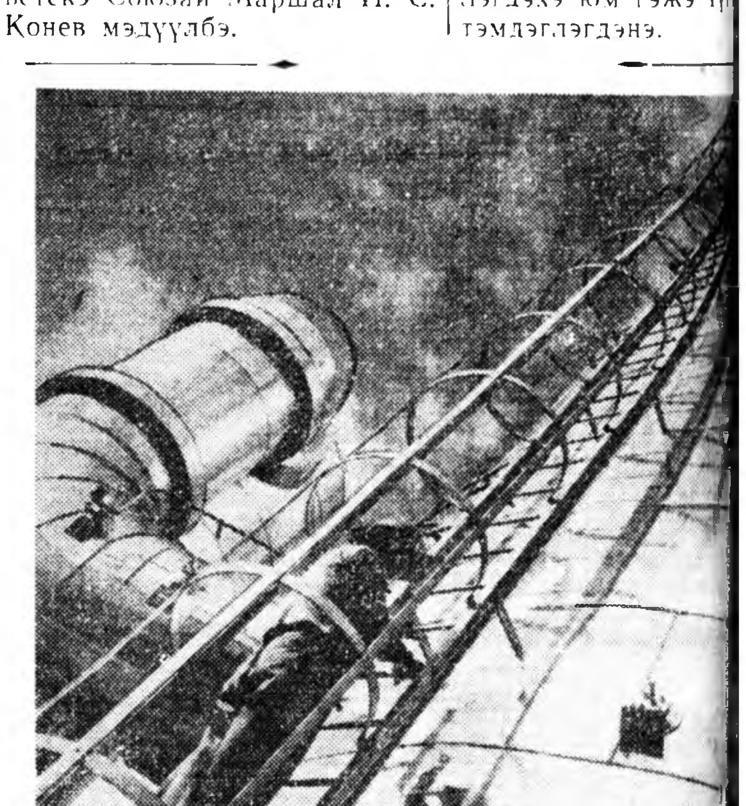

Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ промышленна комбинат Пинар-дель-Рио провинцида (Кубын Республика) ашаглалгада үгтэхэеэ байна. Энэ предприяти Кубын революциин илаһанһаа хойшонхи үе соо баригдаа. Комбинадай цехүүд сернэ кислота, электролитическэ зэд, туулга, мүнгэ болон алта гаргаха байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ комбинадай промышленна түхеэрэлгэнүүдэй нэгэн.

ЦАФ — ТАСС-эй фото.

Индидэ үнгэргэгдэһэн һунгалтын зарим дүнгүүд

ДЕЛИ, мартын 1. (ТАСС). Индидэ үнгэргэгдэһэн парламентын гурбадахи һунгалтада дуугаа үгэгшэдэй тооe һунгуулиин комиссинууд согсолон гаргажа байна.

Парламентын Арадай палатада болоһон һунгалтын дүнгүүдые 325 округуудта сонсохон мэдээсээ. Индиин Национальна конгресс 234 һуури, коммунист — 16, Арадай-социалистическэ парти — 9, Джан Сангх—13, Сватантра — 7, дулдыдадаггүйшүүл бусад партинуудай түлөөлэгшэд 46 һуури абаба. Премьер-министр Неру, Индиин мүнөөнэй правительствын 13 министрнүүд, министрнүүдэй орлогшонор парламентын Арадай палатада һунгагдаа.

Баруунай үзэл баримталдаг хархис партинуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэд булигдаба гээд «Индиан Экспресс» газетэ мүнөөдэр һайшаалтайгаар тэмдэглэбэ.

Штадуудай хуули гаргаха суглаануудта һунгалта һунгуулиин 2727 округуудта сонсохогдоһон байна. Тэндэ Индиин Национальна конгресс 1664 һуури, коммунистнууд — 137, Арадай-социалистическэ парти — 131, Джан Сангх — 110, Сватантра — 156, дулдыдадаггүйшүүл, бусад партинуудай түлөөлэгшэд 529 һуури абаба.

КОМСОМОЛОЙ ДЕЛ... БОЛГАРИДА ОШ...

СОФИ, мартын 1... Болгариин Арадай ... главна политическэ ... ниин уряалаар Сове... миин, Флодой комсо... легаци үсэгэлдэр Со...

Делегациин гэшү... риин арадай армиин ... разделенинүүдтэ оши... ха, Болгариин комсо... дэлмэрилэгшэдтэй уу...

41 жэлэ... ойн һайн...

УЛААН-БАТОР, ... (ТАСС). Монголой ... волюционно партиин ... һоор 41 жэлэй ой гүй... гайхамшагта һайнд... нөөдэр тэмдэглэжэ... МНРП-гэй алдарта ... тодорхойлон харуул... стендүүд хүдэл... клубуудта, музейнү... дэ һургуулинуудта, ... гаанууудта түхеэрэг...

«Монгол арадай ... мал толгойлогшо» г... шагтай түрүү бэшэ... газетэдэ толилогдоо... Ленинэй заабаряа... манай парти өөрынг... капиталис бэшэ за... тэлбэрилэн хүгжөөнэ... оронoo аграрно-инду... болгонхой. Үйлэдбэ... циалис харилсаан... ажабайдалань илах... хай. Балар харанхы... ядуу, үзэг бэшэг ... ябадал хэтэ мүнхэд... хагдаа гээд тэрэ түр... соонь заагдана. МН... гайхамшагта амжа... ямар аргаар туйлаа... өөрынгөө ажал хү... марксистско-ленинск... мүнхэ һургаалые ... болгоо. Совет арадта... гэй хани барисаагаа...

МНРП хадаа саа... арад түмэнтэй нягта... той байха гээд тэр... соонь хэлэгдэнэ. Тии... голдо социализмын... ально-техническэ үнд... байгуулха гурбада... жэлэй түсэб бодотоо... лэгдэхэ юм гэжэ тү... тэмдэглэгдэнэ.

У. К. Кекконен пр... тушаалда ...

ХЕЛЬСИНКИ, ... (ТАСС). Парламент... ни мүнөөдэр боло... Калева Кекконен ... республикын презид... шаалда баяр ёһол... байдалда оробо. ... нен зургаан жэлэ... энэ тушаал эзэлхэ...

Конституцияр ... ной ёһоор, У. К. Кек... гаригаа үгэбэ. һүү... ламентын түрүүлэг... мола парламентын ... рэнние амаршал... ябуулгадаа амжал...

Оронойгоо дайн... баримталдаг байн... политическэ ха... үргэлжүүлхэ бай... бидэнэ гэжэ У. К... тэмдэглээ.

Редактор
Ц. Ц. ЦЫБУ...

Манай адрес, телефон...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 2...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ред... 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной ... пропаганды—24—74, сельского хозяйства и советс... тельства—47-59, промышленности и транспорта, ... —35-14, культуры — 34-05, писем и рабселькор... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтери... Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры ... АССР.

Н00613. Зак. №...